СОНЦА:
Узыход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 4.36, 21.44, 17.08;
Віцебск — 4.18, 21.43, 17.25;
Магілёў — 4.26, 21.34, 17.08;
Гомель — 4.32, 21.22, 16.50;
Гродна — 4.53, 21.58, 17.05;
Брэст — 5.03, 21.49, 16.46.
МЕСЯЦ:
Поўня 15 чэрвеня.
ІМЯНІНЫ:
Фядота, Клаўдзія, Маркела, Марыі, Валеры, Богны, Флёрантыны.

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

20 ЧЭРВЕНЯ 1992 г. субота, № 123 (21901)

Розгалас

У ПРЭЗІДЫУМЕ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Пад старшынствам С. Шушкевіча 19 чэрвеня адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, на якім разгледжана шырокае кола пытанняў.

Як вядома, зараз у пастаянных камісіях Вярхоўнага Савета ідзе работа па падрыхтоўцы да чарговай, дзесятай, сесіі. Распрацоўваюцца праекты новых законаў, шліфуюцца тыя, што былі разгледжаны ў першым чытанні. Пры гэтым шырока ўлічваюцца прапановы не толькі народных дэпутатаў, спецыялістаў, прыцягнутых да заканатворчай дзейнасці, але і грамадская думка, адлюстраваная ў друку, пісьмах грамадзян, паступаючых у парламент.

Прэзідыум зацвердзіў графік падрыхтоўкі законапраектаў да дзесятай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь дванаццатага склікання. На ёй плануецца разгледзець звыш васьмідзесяці пытанняў, у тым ліку праекты законаў аб праве ўласнасці на зямлю і аб раздзяржаўленні і прыватызацыі дзяржаўнай уласнасці ў Беларусі (у другім чытанні), аб абароне, Узброеных Сілах, пагранічных войсках, дзяржаўнай граніцы, аб свабодным развіцці нацыянальных меншасцей, аб ахове здароўя грамадзян рэспублікі, аб грамадскіх аб'яднаннях, свабодзе веравызнання і рэлігійных арганізацыях, аб рэспубліканскім рэферэндуме і шмат іншых. Мяркуецца, што да пачатку сесіі ўсе законапраекты будуць абмеркаваны на пасяджэннях Канстытуцыйнага савета.

(Заканчэнне на 3-й стар.).

НАШУ АБАРОННУЮ ПРАМЫСЛОВАСЦЬ БУДУЦЬ КАРМІЦЬ РАСІЯНЕ

Больш за 10 тысяч працаўнікоў абароннай прамысловасці Беларусі, што засталіся без работы, мяркуючы па ўсім, хутка зноў атрымаюць рабочыя месцы. Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» высокапастаўлены прадстаўнік МЗС Расіі, які пажадаў застацца невядомым, Масква будзе фінансаваць шэраг прадпрыемстваў абароннай прамысловасці Беларусі і адновіць некаторыя ваенныя заказы былога СССР.

Пра гэта дамовіўся на перагаворах з беларускім бокам кіраўнік расійскай дэлегацыі, намеснік начальніка штаба Міністэрства абароны Расіі Генадзь Гічкін.

На гэтыя мэты расійскі ўрад выдзяляе больш пяці з палавінай мільярдаў рублёў. Ваенным заводам Беларусі будуць вернуты ўсе расійскія грашовыя запазычанасці, якія складаюць зараз дзесяткі мільёнаў рублёў. Прадстаўнік знешнеэканамічнага ведамства Расіі паведаміў таксама, што рыхтуецца двухбаковае ваеннае пагадненне паміж Беларуссю і Расіяй. На думку экспертаў, яно дазволіць абысці шэраг палажэнняў дзеючага ў нашай рэспубліцы заканадаўства, што не дазваляе Беларусі, якая імкнецца да нейтралітэту і бяз'ядзернасці, уваходзіць у які-небудзь ваенны саюз.

Людміла ЛАЗОВІК.

Выступленне С. С. ШУШКЕВІЧА,

Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, кіраўніка дэлегацыі Рэспублікі Беларусь на «Сустрэчы ў вярхах у інтарэсах Зямлі»

НА КАНФЕРЭНЦЫІ ААН ПА НАВАКОЛЬНАМУ АСЯРОДДЗЮ І РАЗВІЦЦЮ (РЫО-ДЭ-ЖАНЕЙРА, БРАЗІЛІЯ), 13 ЧЭРВЕНЯ 1992 ГОДА.

Ваша Правасхадзіцельства, пан Старшыня, пан генеральны сакратар ААН, пан генеральны сакратар канферэнцыі, дамы і панове!

Перш за ўсё я хачу падзякаваць арганізатарам канферэнцыі, а ў асобе яго Правасхадзіцельства Прэзідэнта Бразіліі Фернанда Калора гасціннаму і добразычліваму народу Бразіліі за стварэнне выдатных умоў для нашай работы.

Ход канферэнцыі пераканаўча сведчыць, што ўсе мы адчуваем глыбокае пачуццё трывогі за лёс планеты Зямля.

Праекты дакументаў канферэнцыі, а таксама падпісаныя намі канвенцыі па клімату і біялагічнай разнастайнасці адпавядаюць карэнным палітычным і эканамічным інтарэсам Рэспублікі Беларусь, а таксама ўсяго сусветнага супольніцтва. Карыстаючыся унікальнай магчымасцю, мы пацвярджаем сваю прыхільнасць да прынятых на сябе абавязацельстваў, а таксама канвенцый і пагадненняў, падпісаных СССР, адным з правапераемнікаў якога з'яўляецца Беларусь.

Я маю гонар прадстаўляць на гэтай унікальнай канферэнцыі маладую дэмакратычную дзяржаву, якая стала каардынуючым цэнтрам Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Рэспубліка Беларусь — гэта дзяржава, размешчаная ў цэнтры Еўропы, якая не паявілася, а адрадзілася на палітычнай карце свету. Тысячагадовыя традыцыі нашай дзяржаўнасці, нашы старажытныя заканадаўчыя акты ўжо многа стагоддзяў назад у форме натурфіласофіі сцвярджалі прынцыпы экалагічна разумных паводзін і маралі. Не ідэалізуючы сівое мінулае, хацелася б адзначыць, што нашы продкі былі больш разумнымі і рацыянальнымі, чым мы, жывучы ў згодзе з навакольнай прыродай, не ўцягваючы грамадства ў глабальныя экалагічныя бедствы.

Хто яшчэ дзесяцігоддзе назад мог бы ўявіць, што сістэма, якая прэтэндавала на тое, каб высока несці сцяг ідэй гуманізму і ўвасабляць прагрэс усяго чалавецтва, пародзіць апакаліпсіс дваццатага стагоддзя — Чарнобыль. Для ўсведамлення маштабаў таго, што здарылася, прывяду толькі некалькі лічбаў:

Ацэнка ўрону, нанесенага Чарнобылем Рэспубліцы Беларусь, якая сама не мела і не мае ніводнай атамнай электрастанцыі, выражаецца шасцідзесяццю гадавымі бюджэтамі рэспублікі;

— больш дзвюх трацей радыеактыўнага попелу Чарнобыля выпалі на Беларусь і пакрылі пятую частку яе тэрыторыі;

— з моцна забруджаных раёнаў рэспублікі мы завяршаем перасяленне звыш ста тысяч чалавек.

Бессаромная крывадушнасць кіраўнікоў былога Саюза, якія на працягу рада гадоў ілгалі свайму народу і ўтойвалі ісціну ад усяго свету, прывяла да таго, што сёння смяротнай пагрозе падвяргаецца генафонд беларускай нацыі. Мяркуйце самі: на працягу пяці апошніх гадоў зафіксаваны рост анкалагічных захворванняў шчытападобнай залозы ў дзяцей у дваццаць два разы!.

Сёння мы ўжо не крычым і не заклікаем, звяртаючыся да сусветнага супольніцтва. На жаль, мы не атрымалі своечасовай падтрымкі па міждзяржаўнай лініі. У нашага шматпакутнага народа склалася думка, што ён кінуты на волю лёсу, што мы павінны разлічваць толькі на ўласныя сілы. Гэта жорсткая, але рэалістычная ацэнка вымушае нас па-іншаму падысці да экалагічнай прагнастыкі, выпрацаваць новыя падыходы і праграму канкрэтных мер забеспячэння экалагічнай бяспекі. Яна зводзіцца да наступных асноўных момантаў:

Першае: канстытуцыйнае абвяшчэнне і правядзенне ў жыццё прынцыпу бяз'ядзернасці і нейтралітэту.

Другое: выкарыстанне «чыстых тэхналогій» у сферы вытворчасці на этапе радыкальных эканамічных пераўтварэнняў пераходу да рыначных адносін. Нягледзячы на складанасці пераходнага перыяду, фарміруемая новая эканамічная структура, якая арыентуецца на дваццаць першае стагоддзе, павінна быць у поўнай адпаведнасці з вышэйшымі экалагічнымі стандартамі.

Трэцяе: рэзкае скарачэнне ваенных расходаў.

Сёння на тэрыторыі Беларусі ваеннаслужачых, у разліку на адну тысячу жыхароў, у тры з палавінай разы больш, чым у сярэднім на тэрыторыі былога СССР, а, як вядома, і там іх нямала. Парадаксальна, але факт: Беларусь, нягледзячы на датэрміновы вывад са сваёй тэрыторыі тактычнай ядзернай зброі, мае адзін з магутных ядзерных патэнцыялаў.

Прыведзенае не прыклад гордасці, а бязрадасная трагічная рэальнасць, якую мы імкнёмся пераадолець у бліжэйшыя гады. Мы маем намер скараціць узятую пад кантроль у сакавіку гэтага года нацыянальную армію ў некалькі разоў і давесці яе колькасць да ўзроўню 50—80 тысяч чалавек. Дэмілітарызацыя ўсіх сфер жыцця рэспублікі, канверсія вытворчасці нясе ў сабе новую экалагічную якасць, стварае падмурак для ўзбалансаванай і паступовай інтэграцыі Беларусі ў сусветную эканамічную сістэму.

Тут, у Рыо-дэ-Жанейра, мы яшчэ раз пераканаліся, наколькі вялікія і падобныя беды многіх народаў, наколькі трагічнае іх становішча. Беларускі народ заўсёды з вялікім спачуваннем і разуменнем адносіцца да бед іншых. Наша трагічная і крывавая гісторыя навучыла нас суперажываць і разумець праблемы іншых не менш, чым свае. Нягледзячы на тое, што Беларусь, як і іншыя краіны з пераходнай эканомікай, мае патрэбу ў знешняй падтрымцы. Нягледзячы на тое, што цяжкая спадчына мінулага прымушае нас расходаваць 25 працэнтаў бюджэту на вырашэнне праблем Чарнобыля і ўтрыманне ваенных, мы гатовы ўнесці свой уклад у экалагічную падрыхтоўку і перападрыхтоўку на бязвыплатнай аснове спецыялістаў з краін, якія сталі на шлях развіцця, унесці свой скромны ўклад і ў іншыя міжнародныя намаганні, звязаныя з рэалізацыяй дэкларацыі Рыо і «Парадку дня XXI стагоддзя».

Адчуванне бязвыхаднасці і песімізму павінны замяніць узгодненыя дзеянні па прадухіленню далейшай дэградацыі прыроды. Няхай кожны з нас кіруецца прынцыпам: «Калі не мы, то хто ж?».

Дзякуй за ўвагу.

Распаўсюджана прэс-службай Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Пра што думае С. Шушкевіч пасля Рыо-дэ-Жанейра і Гродна

Пасля ўдзелу ў Канферэнцыі ААН па навакольнаму асяроддзю ў Бразіліі і паездкі па Гродзеншчыне С. ШУШКЕВІЧ сустрэўся з журналістамі. Пра што ішла размова?

ПРА ФОРУМ У РЫО-ДЭ-ЖАНЕЙРА

Пра Канферэнцыю ААН па навакольнаму асяроддзю і развіццю, што адбылася ў Бразіліі тыдзень назад, шмат ужо напісана. С. Шушкевіч, як вядома, выступіў на форуме з кароткім дакладам, змест якога ашаламіў многіх прысутных. У ім, у прыватнасці, прыводзіліся лічбы ахвяр Чарнобыля: за пяць апошніх гадоў анкалагічныя захворванні шчытападобнай залозы ў дзяцей выраслі ў 22 разы; з моцна забруджаных раёнаў краіна завяршае перасяленне больш як 100 тысяч чалавек.

Аказалася, змест даклада да прылёту ў Бразілію быў іншым. Але пасля першых дзён канферэнцыі наша дэлегацыя прыйшла да высновы, што патрэбна іншае выступленне—больш кампактнае, лаканічнае, аб самым істотным.

На канферэнцыі заключаны два сусветныя пагадненні—па клімату (аб мерах, якія б спынілі глабальнае пацяпленне) і па захаванню біялагічнай разнастайнасці. Аднак значэнне візіту ў Бразілію не толькі ў гэтым. У Рыо-дэ-Жанейра наша дэлегацыя мела шмат неафіцыйных кантактаў. У ліку іншых—з лідэрамі ЗША, Кубы, Румыніі, Мадагаскара.

ПЕРСПЕКТЫВЫ АЭС ДЛЯ БЕЛАРУСІ

«Калі мы не выпрацуем канцэпцыю развіцця энергетыкі граматным навуковым чынам,— мы акажамся ў вельмі складаным становішчы, — заўважыў С. Шушкевіч, адказваючы на пытанні аб энергетычных праблемах Беларусі. Далей ён перасцярог ад спрошчанага тлумачэння гэтых слоў, якое не зводзіцца да яго прыхільнасці да ядзернай энергетыкі як да адзінага магчымага выйсця. І тут жа агаварыўся: «Хоць шчыра кажучы, я думаю, што без ядзернай энергетыкі нам не абысціся».

Пакуль што ў гэтай галіне беларускія і замежныя спецыялісты будуць вывучаць і аналізаваць магчымасці, выпрацоўваць канцэпцыю. Чуткі аб нейкіх канкрэтных праектах моцна перабольшаны.

РЭФЕРЭНДУМ АДБУДЗЕЦЦА. АЛЕ КАЛІ?

Чарговы раз пацвердзіўшы сваю ўпэўненасць у тым, што рэферэндум адбудзецца, С. Шушкевіч выказаў шкадаванне з нагоды фармуліроўкі пытання, якое вынесена на плебісцыт. На думку Старшыні Вярхоўнага Савета, з-за нізкай кваліфікацыі папярэдняга складу Цэнтральнай Выбарчай Камісіі было зарэгістравана пытанне алагічнае і ў пэўнай ступені бессэнсоўнае. Выйсце Станіслаў Станіслававіч бачыць у тым, каб знайсці паразуменне з ініцыятарамі рэферэндуму і дабіцца таго, каб у бюлетэнь трапілі лагічныя, дакладныя фармулёўкі.

Такім чынам, выбары хутчэй за ўсё увосень гэтага года не адбудуцца. І справа не толькі ў тым, што няма новага выбарчага закона, які яшчэ належыць прыняць дэпутатам. Як вядома, Прэзідыум Вярхоўнага Савета даручыў адпаведнай камісіі падрыхтаваць праект пастановы парламента па рэферэндуму да чарговай сесіі. (І пра гэта яшчэ раз нагадаў на прэс-канферэнцыі С. Шушкевіч). Значыць, да восені пытанне павісне ў паветры, — што выкліча і ўжо выклікала рэзка негатыўную рэакцыю з боку апазіцыі. У такіх умовах праблематычнымі выглядаюць спадзяванні С. Шушкевіча на тое, што шляхам сумленных і шчырых кантактаў з ініцыятарамі рэферэндуму ўдасца дабіцца змены фармулёўкі пытання, што выносіцца на плебісцыт.

ПРА КАЛГАСЫ

«Гэты шлях мы не павінны адхіляць, бо ён у многіх выпадках дае высокую выдайнасць працы і высокі эфект», — так падсумаваў свае ўражанні С. Шушкевіч пасля ўбачаных на Гродзеншчыне калгасаў. Дарэчы, менавіта сельскагаспадарчыя праблемы, феномен адносных аграрных поспехаў заходніх раёнаў краіны на фоне адстаючых усходніх былі асноўнай мэтай гэтай паездкі, — а не клопаты польскай меншасці, як гэта падавалі некаторыя газеты.

Наведаў С. Шушкевіч на Гродзеншчыне і аднаго фермера, якім «таксама можна ганарыцца». Вынік убачанага — Беларусі трэба выпрацоўваць уласны шлях аграрных рэформ, не кідаючыся ў крайнасці. Справіцца з такім вывадам наўрад ці выпадае.

АКАДЭМІК ПЛАТОНАЎ МОЖА НЕ АПАСАЦЦА ВЯРТАЦЦА НА РАДЗІМУ

Па звестках некаторых журналістаў, акадэмік Платонаў апасаецца праследаванняў беларускіх улад і таму адкладвае сваё вяртанне з Амерыкі. С. Шушкевіч аправерг гэтыя чуткі і заявіў, што як навукоўца і сусветна прызнанага матэматыка вельмі паважае акадэміка. Праўда, як «да чалавека, які зрабіў пэўныя палітычныя заявы і гаворыць аб пэўнай матывацыі сваіх паводзін, абумоўленых нейкімі палітычнымі захадамі ў рэспубліцы», — Станіслаў Станіслававіч ставіцца да яго з вялікім недаверам.

Акадэмік Платонаў можа «ў любы момант вярнуцца на Беларусь», — ніхто ніякіх перашкод чыніць яму не будзе. Аднак, на думку С. Шушкевіча, «нельга рабіць з сябе фігуру і праблему нумар адзін, нічога не аддаючы радзіме».

ПРА КАТАЛІЦКІХ МІСІЯНЕРАЎ НА БЕЛАРУСІ

Адказваючы на маё пытанне пра адносіны да дзейнасці каталіцкіх місіянераў, якая, на думку некаторых газет і палітычных дзеячаў, носіць антыбеларускі характар, С. Шушкевіч зазначыў:

— Я паважаю Польшчу і польскую культуру, вернікаў каталіцкага веравызнання. Але не хацеў бы, каб у нас была не рэлігія каталіцкая, а рэлігія польская.

Старшыня парламента выказаў думку, што і праваслаўная царква, і каталіцкі касцёл павінны задумацца над тым, каб іх дзейнасць была рэлігійнай, а не палітычнай. Па словах С. Шушкевіча, у гэтай праблеме ён знаходзіць паразуменне з прадстаўнікамі абедзвюх канфесій.

Дыпламатычны асцярожны адказ С. Шушкевіча на гэта пытанне — з'ява паказальная. Ворагаў нацыянальнага адраджэння, калі пастарацца, можна знайсці не толькі ў каталіц-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Радыё факт

22 чэрвеня праграма «Радыёфакт» пачне знаёміць радыёслухачоў з фанаграмамі праекта Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь. Музычная рэдакцыя падрыхтавала сем твораў, адзін з якіх павінен будзе стаць музычным сімвалам нашай краіны. Члены журы конкурсу на стварэнне гімна Беларусі разгледзелі 50 твораў, з якіх адабралі лепшыя. Цяпер трэба будзе ўлічыць меркаванне народа.

***

Раскол у Рускай праваслаўнай царкве стаў фактам. Былы кіраўнік Украінскай праваслаўнай царквы мітрапаліт Філарэт адмовіўся прызнаць рашэнне архіерэйскага сабора і вышэйшага царкоўнага суда Рускай праваслаўнай царквы, якія знялі яго з пасады і пазбавілі сана. Выступаючы па Украінскаму тэлебачанню, Філарэт заявіў, што будзе папярэдняму выконваць свае абавязкі, а мясцовыя епіскапы, якія прагаласавалі супраць яго, больш не ўваходзяць ва Украінскую праваслаўную царкву. Філарэта актыўна падтрымалі свецкія ўлады.

***

Савет Міністраў Беларусі зацвердзіў новы парадак продажу тавараў у крэдыт. Як паведаміў у інтэрв'ю праграме «Радыёфакт» начальнік упраўлення гандлю адпаведнага міністэрства Г. Мельнік, паколькі гандлёвыя прадпрыемствы крэдытуюцца ў розных банках пад розныя працэнты, урад зацвердзіў адзіную стаўку ў размеры двух працэнтаў. Калі раней пералік тавараў, якія падлягаюць рэалізацыі ў крэдыт, зацвярджала Міністэрства гандлю альбо Белспажывсаюз па ўзгадненню з Нацыянальным банкам, то зараз гэтыя функцыі перададзены мясцовым уладам. Больш дэталёва даведацца аб умовах продажу тавараў у крэдыт можна ў Міністэрстве гандлю па тэлефоне 27-63-17.

***

Тайвань накіруе ў чатыры былыя рэспублікі СССР вялікую гандлёвую дэлегацыю для закупу сыравіны. У канцы жніўня дэлегацыя наведае Расію, Украіну, Беларусь і Латвію, дзе паспрабуе заключыць кантракты на закупку нафты, вугалю, жалезнай руды і алюмінію.

***

20 чэрвеня на мемарыяльным комплексе «Дальва», што ў Лагойскім раёне, адбудзецца мітынг памяці прысвечаны жыхарам гэтай невялічкай беларускай вёскі, якія былі зажыва спалены фашысцкімі захопнікамі.
Пачатак мітынгу а 12-й гадзіне.

***

Пачаўся працэс па сенсацыйнай справе аб спробах пераправіць 30 мільярдаў рублёў з Цэнтральнага банка Расіі на Каўказ. Сярод выкрытых махляроў — кіраўнікі фінансавых органаў і радавыя выканаўцы. У час вобыску ў затрыманых канфіскавана 60 мільёнаў рублёў.

«У Садружнасці ўтвараецца касцяк...»

Каардынатар рабочай групы Савета кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў СНД Іван КАРАТЧЭНЯ даў інтэрв'ю карэспандэнтам агенцтва «Інтэрфакс» Вячаславу ЗЯНЬКОВІЧУ і газеты «Звязда» Людміле ЛАЗОВІК.

— Іван Міхайлавіч, лічаныя дні засталіся да сустрэчы кіраўнікоў урадаў у Мінску. Які там будзе парадак дня?

— 26 чэрвеня ў сталіцы Беларусі кіраўнікам урадаў будуць прадстаўлены на разгляд больш за 20 пытанняў. У іх ліку: аб стварэнні тэлерадыёкампаніі СНД, аб абароне інтарэсаў дзяржаў Садружнасці пры ўвядзенні некаторымі яе членамі сваёй нацыянальнай валюты, аб павышэнні тарыфаў на міжнародныя перавозкі, аб супрацоўніцтве ў галіне аховы здароўя, аб пераводах за мяжу пенсій і добраахвотным іх страхаванні, аб стварэнні міждзяржаўнай камісіі па дзяльбе гандлёвых і рыбалоўчых суднаў былога СССР, аб супрацоўніцтве па выкарыстанню атамнай энергіі, а таксама чатыры пытанні на экалагічныя тэмы. Акрамя таго, плануецца разгледзець тры вельмі важныя пытанні па ахове граніц краін СНД. Думаю, у сувязі з рашэннем кіраўніцтва Расіі аб стварэнні ўласных папранічных войск узнікне шмат спрэчак.

— Наколькі моцная тэндэнцыя да інтэграцыі рэспублік былога СССР?

— У пэўнай ступені яна непазбежная, бо нельга ў адзін момант разарваць усе сувязі, якія існавалі звыш 70 гадоў. Ды і не трэба гэтага рабіць. У апошні час вельмі часта чытаю ў газетах «прагнозы» аб немінучай гібелі СНД у самы бліжэйшы час. У гэтых матэрыялах, на мой погляд, пажаданае выдаецца за рэчаіснасць. Прывяду адзін прыклад, які сведчыць аб вялікіх і далёка ідучых планах Садружнасці. Чакаецца, што кіраўнікі дзяржаў неўзабаве вернуцца да ідэі ўзвядзення ў Мінску будынка штаб-кватэры СНД, ільвіную долю кошту якога збіраецца ўзяць на сябе Расія. Размова аб гэтым паміж С. Шушкевічам і Б. Ельцыным ужо была.

— Але з выбраннем новага прэзідэнта Азербайджана А. Эльчыбея сітуацыя ў СНД можа змяніцца. Мяркуючы па выказваннях новага кіраўніка гэтай закаўказскай рэспублікі, наўрад ці можна разлічваць на далейшы ўдзел Азербайджана ў Садружнасці.

— Я чуў аб выказваннях спадара Эльчыбея наконт гэтага. Але, як я ўжо адзначыў, без узаемнага супрацоўніцтва ў той ці іншай сферы нам усё роўна не абысціся. Таму Азербайджан у любым выпадку можа далучыцца да розных канкрэтных праграм, нават калі рэспубліка і ануліруе падпісаныя былым прэзідэнтам Муталібавым дакументы Садружнасці. Зразумела, пры ўмове ратыфікацыі падпісаных у Віскулях і Алма-Аце дакументах — аб утварэнні СНД, бо наша Садружнасць — дастаткова гібкая структура.

— Адны рэспублікі актыўна прымаюць удзел у СНД, іншыя — не вельмі. Можа, у выніку палітычнай гульні ўдасца стварыць нейкі касцяк СНД?

— Хутчэй за ўсё так і будзе. Гэты касцяк складуць 6—7 дзяржаў, астатнія краіны будуць удзельнічаць у Садружнасці на пэўных умовах. Гэта ў многім вызначыцца ў час бліжэйшых сустрэч кіраўнікоў і ўрадаў краін СНГ, а таксама статутам Садружнасці, канцэпцыя якога будзе прадстаўлена кіраўнікам дзяржаў СНД на сустрэчы 6 ліпеня ў Маскве.

ТЭЛЕФОН У КВАТЭРЫ ВЕТЭРАНА

Апублікаванае гэтымі днямі паведамленне Міністэрства сувязі і інфарматыкі аб падаражанні платы за тэлефон стала прычынай многіх званкоў і пытанняў, якія паступаюць у газеты, на радыё, у Беларускае тэлеграфнае агенцтва. Ветэраны цікавяцца, ці ўсе яны атрымаюць 50-працэнтную скідку, або толькі частка гэтай катэгорыі насельніцтва? Тады хто іменна і калі?

Мяркуючы па ўсім, многія чытачы проста не заўважылі адну дэталь у гэтым паведамленні — тое, што льготы пры аплаце за тэлефон уводзяцца ў адпаведнасці з Законам «Аб ветэранах». А ў артыкуле 11 гэтага Закона запісана:

«Ветэранам вайны (мужчынам, якія дасягнулі 60 гадоў, жанчынам — 55 гадоў), рэабілітаваным ахвярам палітычных рэпрэсій, непрацуючым ветэранам працы і Узброеных Сіл (мужчынам, якія дасягнулі 60 гадоў, жанчынам — 55 гадоў), якія не маюць дзяцей, а таксама якія пражываюць асобна ад дзяцей і іншых сваякоў, прадастаўляецца 50-працэнтная скідка па аплаце жылой плошчы... за карыстанне тэлефонам (акрамя міжгародніх і міжнародных размоў)...» Напомнім, што сам закон уводзіцца ў дзеянне з 1 студзеня 1993 года. А пакуль што і гэтай катэгорыі грамадзян прыйдзецца плаціць поўнасцю, на агульных падставах.

Як паведаміў намеснік старшыні Камісіі па справах ветэранаў і інвалідаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Мікалай Жураўлёў, парадак прымянення льгот, некаторыя іншыя падрабязнасці вызначыць і растлумачыць мясцовым уладам усіх узроўняў урад.

(БЕЛТА).

З ДВУХ БЕД—МЕНШАЯ

ГРОДНА. На працягу бліжэйшых чатырох месяцаў большасць работнікаў вытворчага аб'яднання «Хваля» будуць заняты толькі 4 дні на тыдні. Справа ў тым, што кіраўніцтва прадпрыемства з двух бед выбрала меншую — чатырохдзённы працоўны тыдзень лепей, чым скарачэнне адразу 2 тысяч чалавек.

Малыя прадпрыемствы— малая карысць?

У Ваўкавыску на сённяшні дзень зарэгістраваны 23 малыя прадпрыемствы, якія павінны займацца выпускам тавараў народнага спажывання і аказаннем розных паслуг насельніцтву.

Але пачалі функцыянальнае выкананне сваіх абавязкаў толькі 12 прадпрыемстваў, астатнія ж праз паўгода пасля рэгістрацыі яшчэ думаюць, з чаго пачаць. Зараз востра ставіцца пытанне аб іх закрыцці і ў бліжэйшы час пагроза, відаць, ажыццявіцца.

Дык што Ваўкавыск збяднеў на сапраўдных бізнесменаў? Толькі іх бяздзейнасць можна растлумачыць такое становішча спраў, бо мясцовыя ўлады, са свайго боку, робяць усё магчымае, каб прадпрымальніцтва развівалася. У бліжэйшы час некаторыя МП будуць вызвалены ад падаткаў, што паспрыяе стварэнню іх уласнай вытворчай базы. У Савет Міністраў накіравана прапанова адмяніць 20-працэнтны падатак са здатчыкаў тавараў у камісійныя лаўкі. У выніку знізяцца цэны, а колькасць тавараў узрасце.

На зямлі ўрадлівай

Здараецца, што факты будзённага жыцця яднаюцца новай, нябачнай дагэтуль сувяззю. Так вось і гэтыя фотаздымкі, што апавядаюць пра навіны жыцця калгаса «Зара» Валожынскага раёна.

На ўрадлівай зямлі стаіць гэта гаспадарка: вырошчвае ўраджай, падымае новае пакаленне вяскоўцаў. Наконт новага пакалення гаворка асаблівая. Паспрабуйце ў наш нястойлівы час знайсці гаспадарку, дзе маладыя сем'і, не вагаючыся, папаўняюць свой састаў. Усё больш дзяцей прыходзіць у мясцовы садок. Сёння ў яго ўтульных пакоях яшчэ свабодна, але дзень заўтрашні прымушае планаваць пашырэнне.

Пра ўрадлівасць зямлі штодзённа гавораць на вытворчых планёрках. У калгасе ёсць вялікая сажалка. Сёння вада з яе спушчана, а сапрапель з дна вывозіцца на ўгнаенні. Запасы гэтага каштоўнага рэчыва тут вялікія, таму гаспадарка неўзабаве разлічвае на значнае павышэнне ўрадлівасці палеткаў.

На гэтых здымках вы бачыце выхавальніцу садка Людмілу КОВЕЛЬ і пейзаж былой сажалкі — сённяшняй крыніцы высакаякасных угнаенняў.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

ПОГЛЯД НА ПРАБЛЕМУ

НЯЎПЭЎНЕНАСЦЬ У ЗАЎТРАШНІМ ДНІ

АДЧУВАЮЦЬ СУПРАЦОЎНІКІ САНАТОРЫЯ «БЕЛАРУСЬ» У ГОРАДЗЕ ДРУСКІНІНКАЙ

Таго, хто хоць аднойчы наведаў гэты курортны горад, наўрад ці пакінулі абыякавым яго прыгажосць і самабытнасць. Нёман, лес, чыстае паветра, вытанчаная архітэктура вуліц і будынкаў... Словам, умовы для лячэння і адпачынку тут проста выдатныя. А ўлічваючы сённяшні кошт пуцёвак у паўднёвыя здраўніцы былога СССР, цяжка пераацаніць тую каштоўнасць, якую набывае для нашай рэспублікі наяўнасць непадалёк ад яе мяжы санаторыя «Беларусь».

Дарэчы, такую назву ён атрымаў не выпадкова. Яшчэ ў канцы 30-х гадоў на гэтым месцы знаходзіўся дом адпачынку для супрацоўнікаў Акадэміі навук БССР. Неўзабаве пасля Вялікай Айчыннай вайны на яго базе быў створаны санаторый. Розныя функцыі выконваў ён за доўгія гады свайго існавання. Цяпер гэта рэспубліканскі санаторый для дзяцей з бацькамі.

Я пацікавіўся ў намесніка галоўнага ўрача санаторыя Ігната Іванавіча Казлоўскага (дарэчы, ураджэнца Гродзеншчыны), ці не зменшыўся ў наш шматпакутны час попыт на адпачынак. Аказваецца — не, усе пакоі запоўнены. У гэтыя дні курс лячэння праходзяць каля 370 дзяцей, у асноўным з забруджаных радыяцыяй раёнаў Гомельшчыны і Магілёўшчыны. А ўвогуле на працягу года ў санаторыі могуць аздаравіць каля трох тысяч дзяцей, у тым ліку з захворваннямі органаў стрававання і руху. Нядаўна абсталявалі некалькі ложкаў для дзяцей з цэрэбральным паралічам. Праўда, пустуе дзесяціпавярховы санаторны корпус, капітальны рамонт якога вось ужо другі год вельмі маруднымі тэмпамі праводзяць гродзенскія будаўнікі.

Дарэчы, аб будаўніцтве. Усё тут (і лячэбныя карпусы, і жыллё для медперсаналу) будавалася за сродкі з беларускага бюджэту, прычым рукамі нашых жа будаўнікоў. Па сённяшніх цэнах, кошт усіх збудаванняў складае каля трохсот мільёнаў рублёў.

Здавалася б, у чым праблема? Санаторый падпарадкоўваецца Міністэрству аховы здароўя нашай рэспублікі, усё тут пабудавана і ўтрымліваецца за яе сродкі. Да таго ж многія супрацоўнікі санаторыя нядаўна атрымалі грамадзянства Рэспублікі Беларусь. Што ж перашкаджае ім адчуваць упэўненасць у заўтрашнім дні?

Мае субяседнікі падкрэслівалі, што ніякай дыскрымінацыі з боку літоўскіх уладаў яны не адчуваюць. Галоўная праблема ў тым, што па сённяшні дзень канчаткова не вызначаны статус санаторыя. Адсюль і шматлікія непаразуменні.

Возьмем, напрыклад, жыллё. Большасць спецыялістаў санаторыя, якія трапілі сюды па накіраванню пасля заканчэння беларускіх навучальных устаноў, жывуць у кватэрах, якія фактычна з'яўляюцца ўласнасцю нашай рэспублікі. Лагічна, каб на яе рахунак ішлі і грошы за прыватызацыю гэтага жылля. Аднак, згодна з раней існаваўшымі правіламі, усе кватэры, у тым ліку і пабудаваныя за кошт беларускага бюджэту, перадаваліся на баланс горада, і цяпер літоўскія ўлады лічаць іх сваёй уласнасцю.

Альбо кадравая праблема. Ужо сёння малодшы медыцынскі персанал, не маючы ў Друскінінкаі ніякіх надзей на атрыманне жылля, у санаторыі надоўга не затрымліваецца. Адпрацавалі вызначаны пасля заканчэння вучылішча тэрмін — і бывайце. Уся надзея на ветэранаў. Аднак калі падыдзе час ісці на пенсію ім — хто будзе плаціць пенсію грамадзянам Беларусі, працуючым у іншай дзяржаве? Хто прыйдзе ім на змену? Як стварыць будучым кадрам нармальныя жыллёвыя ўмовы? Усе гэтыя і многія іншыя праблемы павінны знайсці адлюстраванне ў міжурадавым пагадненні аб статусе санаторыя «Беларусь».

Чужога нам не патрэбна. Але тое, што створана на сродкі нашай рэспублікі, нашай уласнасцю і павінна быць. Думаецца, ведаючы аб гэтым, з большай аддачай працавалі б на аб'ектах санаторыя і гродзенскія будаўнікі.

І апошняе. Нельга забываць аб правах тых супрацоўнікаў санаторыя, якія атрымалі беларускае грамадзянства. У прыватнасці, яны жадаюць удзельнічаць у выбарах, рэферэндумах і іншых мерапрыемствах, якія праводзяцца ў Беларусі, мець адпаведныя квоты пры правядзенні ў рэспубліцы прыватызацыі. Хвалююць іх і такія пытанні, як пастаноўка на ваенны ўлік і праходжанне вайсковай службы на тэрыторыі Беларусі, магчымасць вучыцца ў яе навучальных установах... Гэтыя людзі павінны мець упэўненасць у заўтрашнім дні.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Сто дзяцей з Беларусі прыбылі на аздараўленне і адпачынак у нямецкі горад Гютэрсло. Гэта акцыя — вынік дагаворанасці паміж германскай кампаніяй «НОА ПРАМАУШН» і кіраўніцтвам Рэспублікі Беларусь.

Зваротным рэйсам самалёт даставіў у Беларусь 8 тон грузу гуманітарнай дапамогі.

НА ЗДЫМКУ: груз гуманітарнай дапамогі з Германіі ў Мінску.

Фота Аляксандра ТАЛОЧКІ. (БЕЛТА).

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

КАРАСЬ У МОРЫ ПРАБЛЕМ

Калі едзеш з Гомеля ў Лоеў, справа ад шашы ўвагу прыцягвае вялізнае блакітнае люстэрка вадасховішча. Раскінулася яно на плошчы ў тысячу гектараў. Кружаць чайкі над ім, плаваюць дзікія качкі, а вясной, у час пералёту птушак, усё бела ад дзікіх гусей.

Гэта — Днепра-Брагінскае вадасховішча, якое будавалі пяць гадоў і якое, як пісалі газеты ў той час, было прызначана для арашэння зямель многіх гаспадарак, каб атрымліваць багатыя ўраджаі. Задумвалі ж яно не суджана было ажыццявіцца: грымнуў чарнобыльскі выбух, і многія землі былі спісаны з-за празмернага насычэння іх небяспечнымі радыенуклідамі. Ніхто зараз не ведае, праз колькі гадоў вернуцца яны ў гаспадарчы севазварот, а вадасховішчам, якое знаходзіцца на балансе ў Лоеўскай меліярацыйнай арганізацыі, зараз карыстаецца адна—дзве гаспадаркі. У іншых жа існуюць тыя ды і на нябёсы прывыклі спадзявацца: не можа быць, каб Бог не паслаў дождж[ыку]. Дык што, вадасховішча, на якое затрачаны многія мільёны рублёў, аказалася непатрэбным? Не, яно працуе. Ледзь-ледзь, але працуе. Аддача ж ад яго магла і можа быць значна большай. Нават пры гэтым урэзаным варыянце, калі калгасы і саўгасы не будуць купляць яго ваду.

...Невад нарэшце на беразе. У кулі жывым срэбрам б'юцца, падскокваюць язі, ляшчы, акуні, карасі. Здаецца, можна радавацца: тоня была самай удалай, а начны ўлоў склаў недзе паўтоны. Ды толькі рыбакі круцяць галовамі: зноў небагатая здабыча.

— А якую вы лічыце багатай? — пытаюся ў брыгадзіра Рыгора Сташчанкі.

— Калі за адзін закід — тона рыбы, — адказвае ён.

— А ці бывае такое?— не веру я, успамінаючы розныя байкі пра рыбакоў і паляўнічых, якія заўсёды, мякка кажучы, перабольшваюць.

— Бывае, — гаворыць Рыгор Сяргеевіч. — Рэдка, але бывае.

Лодка прычальвае да базы. Падыходзіць дырэктар рыбгаса «Гомельскі» Генадзь Віктаравіч Аўдонін і ўключаецца ў гаворку:

— Для такога вялікага вадасховішча, канешне ж, улоў малы.

— Відаць, таму, што рыбы тут небагата, — спрабую вывесці яго на адкрытую размову.

— Ды не, якраз наадварот, — гаворыць ён. — Яе тут самае меншае тон пяцьсот будзе, бо адной малечы мы сюды ўпусцілі сто тон.

А вылоўліваем мізэр. Вось статыстыка. У 1987 годзе — 17, 1988 — 25, 1989 — 50, летась — 70 тон злавілі. А па біялагічнаму абгрунтаванню, якое па нашай просьбе зрабілі вучоныя, за год павінны браць з вадасховішча да 310 тон рыбы.

У чым тады справа? Магчыма, рыбакі недастаткова вопытныя ды руплівыя? А можа матэрыяльна-тэхнічная база ў іх слабая? Ні тое, ні другое. Проста, як гэта нярэдка ў нас бывае, намячаючы нешта адно, мы ўпіраемся ў гэта, прабачце, як той баран у новыя вароты, не вырашаючы пытання ў комплексе — пераадолеўшы ведамасныя бар'еры, пайсці на пэўныя матэрыяльныя затраты, а потым на працягу доўгіх гадоў мець выгаду для ўсяго грамадства, для ўсіх нас.

Калі будавалі вадасховішча, нацэліліся толькі на вырашэнне адной праблемы — стварэнне арашальных сетак для ўвільгатнення тых зямель, якія з вялікім імпэтам раней асушалі. А што ж гэта за вялікае вадасховішча, дзе не прадугледжаны прамысловы адлоў рыбы? Няўжо нельга спалучыць адно з другім? Для гэтага неабходна было стварыць штучнае возера некалькі іншай формы, каб рыбакі маглі яго аблоўліваць, а таксама належным чынам добраўпарадкаваць дно, цалкам ачысціўшы яго ад пнёў і кустоўя.

З такой менавіта прапановай і пайшоў у свой час Генадзь Віктаравіч у аблвыканком. Разумны сэнс, высокі прафесіяналізм і жыццёвы вопыт (а да таго на працягу дзесяці гадоў ён працаваў у тралавым флоце ў Мурманску і лавіў рыбу ля берагоў многіх краін, дзе браў урокі сапраўднага гаспадарання) падказвалі яму правільны і эфектыўны падыход да важнай справы. Але там, відаць, захапіўшыся лозунгамі тыпу «дагонім і перагонім», «тэмпы і яшчэ раз тэмпы», толькі адмахнуліся: калі вам трэба — вы і рабіце. Ці мог невялічкі рыбгас узваліць на сябе такія работы, тым больш без адпаведных сродкаў? Пра гэта нават думаць смешна было. Таму Г. Аўдонін і чакаў уводу вадасховішча ў эксплуатацыю.

У рэшце рэшт выявілася, што вадасховішча нікому не патрэбна, і яго водную плошчу перадалі рыбакам, якія зараз пачалі абрастаць тут караняў. Стварылі брыгаду з дзесяці чалавек, падабралі талковага і ўлюбёнага ў сваю справу начальніка ўчастка Уладзіміра Апанасавіча Пожмака, пачалі набываць усё неабходнае. У Мінску па заказу рыбакоў былі зроблены жалезныя катамараны, у Калінінградзе набылі матэрыял для невадаў, якія пашылі самі, і комплекс «Ільмень», з дапамогай якога кіламетровая асістакне на бераг выцягваецца лябёдкамі. Набылі трое снегаходаў, два механічныя лёдабуры, трактар, машыну для перавозкі жывой рыбы. Сваімі сіламі ўзвялі сякія-такія пабудовы, устанавілі прамысловыя халадзільнікі, дзе можа захоўвацца да пары тон рыбы, а таксама ўсё, што патрэбна для ўвядзення.

Здаецца, калектыў рыбакоў, як кажуць, узяў вецер у свае ветразі. Але тут на першы погляд вызначылася многа нявырашаных праблем. Адна з важнейшых — пры ўсім жаданні нельга аблавіць усё возера. І перашкодай тут не толькі пні, але і бетонныя дамбы, і адсутнасць вострава пасярэдзіне вадасховішча, на які можна было б выцягваць невад з усіх бакоў. А гэта — павелічэнне ўловаў і важна не толькі для папаўнення нашага абедзеннага стала, але і для лепшай гадоўлі рыбы. Да таго ж, востраў гасіў бы хвалі, з-за якіх рыбакі не могуць іншы раз выйсці на промысел па тры—чатыры дні запар. Вадасховішча мае правільную форму і адкрыта ўсім вятрам, якія, дарэчы, пасля нерасту змываюць ікру з плёсаў на глыбіню ці наогул выкідваюць яе на процілеглы бераг, дзе яна гіне.

Стварыць такі востраў, хоць бы 50 на 50 метраў,— блакітная мара рыбакоў. Але міжраённаму ўпраўленню асушальна-арашальных сістэм ён патрэбен у такой жа самай ступені, як карпу парасон, а рыбгас пакуль што не ў сілах зрабіць гэтага без дапамогі дзяржавы.

Вось яшчэ адна праблема, без вырашэння якой далейшае развіццё рыбгаса проста немагчымае.

Побач з тым жа Днепра-Брагінскім вадасховішчам праектуецца рыбагадавальнік, на заканчэнне работ на якім аблвыканком выдзеліў сто тысяч рублёў. Вельмі патрэбная гэта справа, бо тымі сямі мільёнамі малькоў карпа, якія будуць тут штогод гадавацца, можна не толькі забяспечыць усе вадаёмы рыбгаса, але і перадаць значную іх частку ў калгасныя і саўгасныя сажалкі. Гэта будзе вялікая падмога для ўсіх, бо зараз з-за адсутнасці малька не могуць зарыбіць нават 30-гектарнае вадасховішча, дзе вырошчваюць карпа на стандартных камбікармах. Таму для нерасту запускаюць туды вялікую колькасць таварнай рыбы, якая магла б паступіць у гандаль.

Дык вось, для будаўніцтва рыбагадавальніка сёння патрэбна больш дзесяці мільёнаў рублёў. Вобласць такіх грошай не абяцае, і ўся надзея ў рыбгаса на адпаведныя рэспубліканскія арганізацыі, якія, мяркуючы па ўсім, не вельмі спяшаюцца раскашэльвацца.

Або яшчэ. У Светлагорску зараз узводзіцца вадасховішча, удвая большае за Днепра-Брагінскае — ажно дзве тысячы гектараў зойме. Натуральна, рыбгас не зможа яго асвоіць, калі не прыняць неабходных захадаў, а менавіта — разбіць яго на чэкі па пяцьсот гектараў, як рэкамендуюць вучоныя, каб адначасова тут і рыбу здабываць. Праўда, для гэтага дадаткова спатрэбіцца больш як 15 мільёнаў рублёў. А дзе іх узяць, кажуць у аблвыканкоме? На тым і размове канец.

Больш таго, у пагоні за модай прыватызацыі ўсяго, што можна і што нельга перадаваць у прыватныя рукі, у аблвыканкоме знаходзяцца людзі, якія міжволі спрыяюць развалу рыбгаса. Што маецца на ўвазе? Мяркуюць стварыць своеасаблівую альтэрнатыву яму і перадаць рэкі для лоўлі рыбы праватнікам (такія ахвотнікі сярод рыбакоў ужо знайшліся, у аблвыканкоме яны маюць пэўную падтрымку). І нікому няўцям, што тым самым будзе ствараецца абстаноўка бескантрольнасці, браканьерства, што нельга расцягваць рэкі (гэта агульнанароднае багацце) па прыватных крамах. Іншая справа, калі рыбак-прыватнік будзе арандаваць унутраны вадаём ці сажалку, якія не аблоўліваюцца рыбгасам. А такіх процьма.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Лоеўскі раён.

Здань блукае па Беларусі?..

Улічваючы зацікаўленасць шырокага кола грамадскасці да шляхоў вырашэння праблем, узнятых у звароце групы народных дэпутатаў Беларусі да Генеральнага пракурора рэспублікі ў сувязі з аднаўленнем дзейнасці ў Беларусі Камуністычнай партыі на падставе рашэння судовай калегіі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, прапануем надрукаваць адзначаны зварот, які, дарэчы, па сваёй сутнасці з'яўляецца адкрытым для абмеркавання.

АЎТАРЫ.

Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь ІГНАТОВІЧУ М. І.

Паважаны Мікалай Іванавіч!

У адпаведнасці з Канстытуцыяй РБ і Законам «Аб статусе народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь» звяртаемся ў Пракуратуру Рэспублікі з прапановай прыняць да разгляду матэрыялы, звязаныя з адмовай Міністэрства юстыцыі РБ у рэгістрацыі Статута Партыі камуністаў Беларусі і прынятым у гэтай сувязі рашэннем судовай калегіі Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, і вынесці пратэст Вярхоўнаму Суду Рэспублікі.

Як прыхільнікі стварэння сацыяльна-прававой дзяржавы, аўтары гэтага зварота не маюць нічога супраць таго, што група грамадзян рэспублікі, якая прытрымліваецца камуністычных перакананняў, імкнецца стварыць адпаведную палітычную партыю. Пакуль міжнародным або рэспубліканскім судом прапаганда ідэй класавай барацьбы, класавай нянавісці, дыктатуры пралетарыяту не прызнана злачынным дзеяннем, забараняць палітычныя партыі, якія спавядаюць азначаную ідэалогію, нельга.

Аднак выклікае пярэчанне тое, што судовая калегія Вярхоўнага Суда Рэспублікі ў складзе старшынствуючага Вышкевіча В., народных засядацелей Піліпчыка С. і Дзядзюлі С. з удзелам пракурора аддзела Пракуратуры Рэспублікі Давідоўскага І. недастаткова аб'ектыўна, на наш погляд, разгледзела іскавую заяву «Политисполкома Партии коммунистов Беларуси» па факту адмовы ў рэгістрацыі Мінюстам Рэспублікі Статута азначанай партыі.

Па-першае, як можна было разглядаць заяву «Политисполкома ПКБ», калі на момант разгляду партыя з такой назвай не была зарэгістравана? Відавочна, што іскавая заява магла быць прынятай толькі ад фізічнай асобы або групы асоб, як гэта прадугледжана дзейным заканадаўствам.

Па-другое, судовая калегія Вярхоўнага Суда РБ не ўлічыла тое, што пры падрыхтоўцы і правядзенні ўстаноўчага з'езда ПКБ былі парушаны прынцыпы стварэння і дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў. Гэта знайшло выражэнне ў тым, што ў час падрыхтоўкі да т. зв. устаноўчага з'езда фактычна праходзілі антызаконныя сходы грамадзян, якія значыліся членамі КПСС, дзейнасць якой была на той момант ужо прыпыненай на тэрыторыі Беларусі. І, больш таго, на гэтых сходах адбывалася вылучэнне дэлегатаў устаноўчага з'езда партыі пад іншай назвай, але з той жа ідэалогіяй і прэтэнзіямі на «правапераемнасць», як гэта і знайшло выражэнне пазней у праграмных дакументах. Істотна пры гэтым адзначыць, як вызначае Мінюст Рэспублікі, у многіх пратаколах сходаў няма звестак аб выніках галасавання і паўнамоцтвах прадстаўнікоў. Такое магло мець месца толькі па адной з дзвюх прычын: або ўдзельнікі сходаў арганізацыйна не аддзялялі сябе ад КПБ—КПСС, або на азначаных сходах ці частцы з іх не ставілася пытання аб заснаванні новай партыі камуністаў. І ў першым, і ў другім выпадку рашэнне ўстаноўчага з'езда ПКБ аб абвяшчэнні Партыі камуністаў Беларусі неправамоцнае.

Спасылка судовай калегіі Вярхоўнага Суда РБ на тое, што «полномочия делегатов, прибывших на учредительный съезд, проверены и признаны действительными мандатной комиссией съезда, доклад комиссии утвержден съездом», выглядае недарэчнай, бо і сама мандатная камісія неправамоцная прымаць рашэнні па прычыне парушэння заканадаўства, аб якіх гаварылася вышэй.

Нельга пагадзіцца і са спасылкай судовай калегіі на тое, што «Устав ПКБ, принятый учредительным съездом, не содержит запрета на участие граждан и их членства в деятельности нескольких общественных объединений, в т. ч. п о л и т и ч е с к и х партий (разрадка аўтараў зварота)». Гэта ўжо нешта новае — быць членам некалькіх палітычных партый. Апошняе сведчыць аб тым, што ПКБ і КПБ—КПСС, па-сутнасці, адна партыя. Больш таго, членства ў ПКБ дае магчымасць абысці закон і працягваць арганізацыйную дзейнасць палітычнай структуры — КПБ—КПСС, функцыянаванне якой прыпынена ў адпаведнасці з дзейным заканадаўствам.

Па-трэцяе, у парушэнне дзейнага заканадаўства ў рэзалюцыі з'езда ПКБ «Аб утварэнні Партыі камуністаў Беларусі» (пункт 1) абвешчана:

«В случае, если деятельность Компартии не будет возобновлена или она будет ликвидирована, Партия коммунистов Беларуси становится ее правопреемницей». У гэтай сувязі нематываваным з'яўляецца вывад судовай калегіі Вярхоўнага Суда аб вытлумачэнні тэрміна «правопреемственность» як «преемственность лучших традиций КПБ, а не преемственность ее юридических прав», дадзенымі суду асобамі, якія былі ўдзельнікамі з'езда, «представителями Политисполкома ПКБ Лашкевичем А. В. и Колякиным С. И.» Хіба ў рэзалюцыях з'езда ПКБ ёсць палажэнне, што названым вышэй асобам дадзена права на сваё разуменне тлумачыць рашэнне гэтага з'езда?

Па-чацвёртае, як сведчаць дакументы ўстаноўчага з'езда ПКБ, мэты і прынцыпы дзейнасці партыі ўступаюць у супярэчнасць з Канстытуцыяй і дзейным заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Хіба не з'яўляецца па сваёй сутнасці наступны заклік «учредительный съезд призывает коммунистов... объединиться и совместными решительными действиями в рамках законности сорвать осуществление этих планов» падбухторваннем да непадпарадкавання дзейнаму заканадаўству? Разам з тым, у той жа рэзалюцыі з'езда «Аб адносінах да рашэння аб часовым прыпыненні дзейнасці КПБ» заяўлена, што «члены КПСС, вошедшие в ПКБ, включаются в процесс определения судьбы КПБ наравне с остальными коммунистами», г. зн. устаноўчы з'езд КПБ арганізацыйна не аддзяляе сябе ад КПБ—КПСС, дзейнасць якой прыпынена, а сваіх членаў — ад членаў КПБ—КПСС. Больш таго, ПКБ заяўляе аб прэтэнзіях на маёмасць, якая ёй не можа належаць, а сваіх членаў абавязвае ў парушэнне дзейнага заканадаўства «определять судьбу КПБ».

Акрамя азначанага, у праграмных дакументах ПКБ, насуперак волі народа Беларусі, выражанага ў рашэннях Вярхоўнага Савета аб абвяшчэнні незалежнасці Рэспублікі Беларусь і наданні Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце канстытуцыйнай сілы, адназначна патрабуецца «решительно высказаться за необходимость сохранения Союза и уполномочить делегацию Республики Беларусь подписать Союзный Договор» (рэзалюцыя «Аб адносінах да Саюзнага Дагавора»). Усе палітычныя дзеянні, якія былі ўчынены афіцыйнымі структурамі ПКБ пасля правядзення ўстаноўчага з'езда, пацвярджаюць, што азначаная «лінія» Партыі камуністаў Беларусі з'яўляецца нязменнай і адпаведна яе дзейнасць пагражае захаванню канстытуцыйнага ладу ў Рэспубліцы Беларусь.

Па-пятае, аднаго толькі палажэння з «Праграмнай заявы Партыі камуністаў Беларусі» дастаткова, каб, нават з парушэннем дзейнага заканадаўства зарэгістраваўшы яе Статут, тут жа прыпыніць рашэнне аб рэгістрацыі на падставе таго, што ПКБ абвясціла сябе не толькі «правопреемницей» КПБ — КПСС, але і «берет на себя ответственность за коммунистическое движение работников наемного труда и их союзников на территории Республики Беларусь» (абзац 1). Калі якаясьці злачынная структура, якая ў адпаведнасці з дзейным заканадаўствам спыніла сваю дзейнасць, і аб'яўляецца правапераемнік з усёй паўнатой адказнасці за ўчыненыя неправавыя дзеянні, то і функцыянаванне апошняга павінна быць прыпынена.

З павагаю народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь, члены фракцыі Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады Анатоль ВЯРЦІНСКІ, Яўген ЦУМАРАЎ.

АД РЭДАКЦЫІ:

Змяшчаючы зварот народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь да Генеральнага пракурора, мы, тым не менш, далёка не поўнасцю падзяляем іхнія падыходы і погляды. Нават нявопытнаму ў палітычных справах чытачу кідаецца ў вочы нестыкоўка шэрагу довадаў і аргументаў, што прыводзяць аўтары, з заканадаўчымі актамі, якія дзейнічаюць зараз у рэспубліцы. Думаем, нашы чытачы адгукнуцца на зварот. А ў самую першую чаргу рэдакцыя чакае адказу з Пракуратуры Беларусі.

Камуністы Беларусі не толькі не здаюцца,

АЛЕ І РАЗЛІЧВАЮЦЬ ПЕРАМАГЧЫ НА НАСТУПНЫХ ВЫБАРАХ У ПАРЛАМЕНТ

НА СКРЫЖАВАННІ МЕРКАВАННЯЎ

З адным з лідэраў Партыі камуністаў Беларусі, галоўным рэдактарам камуністычнай газеты «Мы и время» Віктарам ЧЫКІНЫМ гутараць карэспандэнт агенцтва «Інтэрфакс» Вячаслаў ЗЯНЬКОВІЧ і Людміла ЛАЗОВІК.

— Віктар Валянцінавіч! Цяпер нялёгка быць правадыром камуністаў?

— Сапраўды, няпроста. Хоць, павінен заўважыць, у апошні час стала спакайней. Прынамсі ніхто больш не пагражае мне па тэлефоне, не падкідвае ў паштовую скрыню запіскі з пракляццямі. Ад таго, што раней называлася льготамі і прывілеямі, ад ЦК КПБ нам у спадчыну не дасталося нічога. У партыі нават няма свайго офіса, не гаворачы ўжо аб транспарце і іншых неабходных для нармальнай дзейнасці грамадскіх арганізацый рэчах. Ніякіх грашовых узнагароджанняў за сваю працу на пасадзе старшыні ПКБ не атрымліваю, існую за кошт журналісцкай дзейнасці. Як галоўны рэдактар газеты «Мы и время» атрымліваю аклад у памеры 1.500 рублёў плюс ганарар.

— Штосьці вельмі сціпла для аднаго з лідэраў самай шматлікай на сённяшні дзень у Беларусі палітычнай партыі. У друку нядаўна паведамлялася, што камуністаў у нашай рэспубліцы ўжо больш за 15 тысяч!

— Звыш 15 тысяч грамадзян толькі афіцыяльна зарэгістраваліся і плацяць членскія ўзносы. Перакананы, камуністаў, якія жадаюць уступіць у ПКБ, значна больш. Я думаю, іх каля 20 тысяч. Многія з іх проста не ведаюць, куды звярнуцца для ўступлення ў ПКБ, а многім жыхарам сельскай мясцовасці цяпер не да палітыкі— лета ў вёсцы самая гарачая пара.

Бытуе думка, што асноўную масу членаў ПКБ складаюць людзі старэйшага пакалення, пенсіянеры. Сапраўды, іх у нас нямала. Прыкладна 50 працэнтаў ад агульнай колькасці партыйцаў. Дарэчы, з іх больш за ўсё людзей, якія ўступілі ў рады кампартыі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны, калі радавыя камуністы мелі толькі адну прывілею — першымі ісці ў атаку. Аднак астатнія 50 працэнтаў членаў ПКБ — моладзь 25—26 гадоў. Як правіла, гэта студэнты ВНУ, нямала і рабочых.

— Ці многа былых работнікаў партапаратаў КПБ знаходзяцца ў вас на ўчоце?

— Калі праходзіў устаноўчы з'езд ПКБ, іх было амаль 3 працэнты ад агульнай колькасці членаў ПКБ! Цяпер цяжка сказаць—колькі. Але з найбольш вядомых у рэспубліцы важакоў сёння ў нашых радах толькі адзін — былы першы сакратар Гродзенскага абкома КПБ Уладзімір Сямёнаў. Ніводзін з сакратароў ЦК КПБ у нашай партыі не лічыцца. Сувязей жа з былымі камуністамі, якія займаюць іншыя буйныя дзяржаўныя пасады, не падтрымліваем. У нас таксама няма падстаў да іх звяртацца. Яны ж у свой час забаранялі дзейнасць КПБ.

— А эмігранты з Літвы — былы 2-гі сакратар ЦК КПЛ Уладзіслаў Швед і вядомы ў гэтай рэспубліцы камуністычны публіцыст прафесар Іван Кучараў уступілі ў ПКБ?

— Іван Кучараў працуе цяпер у Мінску аглядальнікам газеты камуністычнай накіраванасці «Политика. Позиция. Прогноз» і з'яўляецца кіраўніком усебеларускага Славянскага сабора — маладой патрыятычнай арганізацыі, якая, як і мы, робіць толькі першыя крокі ў палітыцы. Што датычыцца У. Шведа, то ў апошні раз я яго бачыў у Маскве на XXVIII з'ездзе КПСС. Наколькі мне вядома, ён поўнасцю адышоў ад палітыкі і не звяртаўся ў ПКБ ні з якімі прапановамі.

— Як вы лічыце, чаму большасць членаў некалі магутнай КПСС не спяшаецца падаваць заявы з просьбай аб прыёме ў ПКБ?

— На гэта пытанне нельга даць адназначны адказ. У кожнага чалавека ёсць свае прычыны. Адны ўступалі ў КПСС з кар'ерысцкіх меркаванняў, цяпер многія з іх лічацца ў розных іншых партыях або дэпалітызаваліся. Другія, магчыма, расчараваліся ў камуністычных ідэалах, а магчыма, ніколі іх па-сапраўднаму не разумелі. Трэція — проста баяцца.

— Баяцца? Чаго?

— Антыкамуністычная істэрыя, арганізаваная былым кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС Барысам Ельцыным, яшчэ не скончылася. Многія баяцца, што членства ў ПКБ можа негатыўна адбіцца на кар'еры. Час цяпер няпэўны, баяцца, «каб чаго не атрымалася».

А ўвогуле ў некаторай ступені я задаволены ходам спраў. Яшчэ раней, калі займаў высокую пасаду ў структурах КПБ, я выступаў за правядзенне чысткі партыі. Яна праходзіць цяпер, калі ў партыю прыходзяць сапраўды перакананыя прыхільнікі камуністычных ідэй. Кар'ерыстаў у ПКБ няма. Нядаўна, гартаючы розную гістарычную літаратуру, я «выкапаў» цікавы факт: у 1924 годзе кіруючая ў Беларусі кампартыя налічвала членаў значна менш, чым цяпер ПКБ. Перакананы, прыхільнікаў нашай партыі ў Беларусі вельмі многа.

— Вы спадзяецеся прыйсці да ўлады?

— Вядома, так. У рамках дзеючай Канстытуцыі. Мы да гэтага імкнёмся. Тым больш, што ідэі нашы вельмі прывабныя, нават для прадпрымальнікаў. У адрозненне ад бальшавікоў мы не супраць прыватнай уласнасці. Думаю, ужо на наступных выбарах мы даб'ёмся поспеху.

— Вы маеце на ўвазе нечарговыя выбары ў парламент, якія могуць адбыцца па выніках арганізуемага БНФ усебеларускага рэферэндуму аб даверы цяперашняму Вярхоўнаму Савету і ўраду?

— Калі справа дойдзе да гэтага — так. Хоць ПКБ выступае супраць правядзення рэферэндуму. Мы лічым, што Беларусі ў першую чаргу трэба прыняць новую Канстытуцыю, у якой вызначыць, якая дзяржава нам патрэбна.

Але, паўтараю, калі рэферэндум усё ж адбудзецца і па яго выніках будуць назначаны нечарговыя выбары, ПКБ выставіць сваіх кандыдатаў у дэпутаты і, упэўнены, пераможа, заняўшы большую ў параўнанні з іншымі грамадскімі арганізацыямі колькасць месц у вышэйшым заканадаўчым органе.

— Адкуль такая ўпэўненасць?

— ПКБ — самая шматлікая палітычная арганізацыя рэспублікі. Па-мойму, гэта гаворыць само за сябе. Хочаце сенсацыю?

— Вядома!

— Згодна з данымі, якія ў мяне ёсць, лідэры БНФ нядаўна абмяркоўвалі пытанне аб мэтазгоднасці правядзення рэферэндуму. Кіраўнікі Народнага фронта сумняваюцца, ці змогуць яны перамагчы на выбарах. Калі камуністы рэспублікі яшчэ не апрытомнелі ад вынікаў жнівеньскага путчу, а дзейнасць КПБ была пад забаронай, апазіцыя БНФ вылучыла ідэю правядзення ўсенароднага галасавання, каб выкарыстаць палітычную сітуацыю, пры якой у Народнага фронта фактычна не было дастойнага па ўплыву ў грамадстве саперніка. З. Пазняк і яго каманда хацелі скарыстаць цяжкую эканамічную сітуацыю ў рэспубліцы і, дабіўшыся адстаўкі парламента і ўрада, узяць уладу ў свае рукі. Цяпер жа, калі афіцыяльна зарэгістраваная ПКБ за лічаныя месяцы стала ператварацца ў асноўную палітычную сілу рэспублікі з дастаткова моцнымі арганізацыйнымі структурамі ў цэнтры і на месцах, лідэры БНФ, здаецца, пачынаюць разумець, што іх «зорка», не паспеўшы заззяць, патухае ўжо. На мой погляд, у Народнага фронта фактычна няма шанцаў на хоць бы нейкую сур'ёзную перамогу на выбарах.

— Палітвыканком ПКБ ужо абмяркоўваў магчымыя кандыдатуры ў дэпутаты і на кіруючыя пасады беларускай дзяржавы ў выпадку перамогі на выбарах?

— Не, але, відаць, хутка абмяркуе. Рашэнне ж такога пытання ў кампетэнцыі з'езда ПКБ, які намечана правесці ў верасні—кастрычніку гэтага года. Ці будзе там абмяркоўвацца гэта праблема — пакажа час.

— Якую знешнюю палітыку будзе праводзіць камуністычнае кіраўніцтва Беларусі, калі прыйдзе да ўлады?

— На жаль, я не магу цяпер дастаткова поўна адказаць на гэта пытанне. ПКБ яшчэ не выпрацавала канкрэтны план дзеянняў. Магу сказаць толькі адно — развал СССР і стварэнне СНД — цяжкае злачынства. Але, зыходзячы з цяперашняй сітуацыі, мы будзем разглядаць існаванне Садружнасці як ступень да ўз'яднання Савецкага Саюза. Без СССР, і гэта паказалі пражытыя ў суверэнных дзяржавах паўгода, становішча спраў ва ўсіх сферах жыцця ўсё пагаршаецца. Гэта, на мой погляд, пачынаюць разумець некаторыя з каманды «дэмакратаў». Свежы таму прыклад — адстаўка маскоўскага мэра Гаўрылы Папова, які, удосталь «наплаваўшыся», збег з тонучага карабля—сталіцы Расіі, што ляціць у бездань жабрацтва.

РОЗГАЛАС

У ПРЭЗІДЫУМЕ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Утворана камісія па забеспячэнню адзінай палітыкі выкарыстання дзяржаўных сімвалаў нашай рэспублікі. Яе асноўнымі задачамі будзе забеспячэнне кантролю за выкарыстаннем дзяржаўных сімвалаў Беларусі пры распрацоўцы ўзнагарод рэспублікі, элементаў формы адзення вайскоўцаў, міліцыі, супрацоўнікаў мытнай службы, а таксама малых архітэктурных формаў і ў іншых выпадках.

Зацверджаны Палажэнні аб Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне навукі і тэхнікі, а таксама аб Камітэце па Дзяржаўных прэміях. Гонар атрымаць яе будзе мець той, хто сваімі навуковымі даследаваннямі ўнясе буйны ўклад у развіццё прыродазнаўчых, гуманітарных і тэхнічных навук дзеля паскарэння эканамічнага і сацыяльнага развіцця рэспублікі, вырашэння агульначалавечых задач і выхаду беларускай навукі і тэхнікі на ўзровень сусветных дасягненняў. Дзяржаўная прэмія рэспублікі ў гэтай галіне прысуджаецца адзін раз у два гады.

Прыняты Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета, якім зацверджана Палажэнне аб парадку разгляду пытанняў, звязаных з грамадзянствам Рэспублікі Беларусь.

Для падрыхтоўкі праектаў дакументаў да першага пасяджэння міжпарламенцкай асамблеі дзяржаў-удзельніц СНД зацверджана рабочая група Вярхоўнага Савета. Кіраўнік групы — намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета В. Шаладонаў.

Савету Міністраў рэспублікі даручана распрацаваць і ў верасні прадставіць у Прэзідыум Вярхоўнага Савета канцэпцыю знешнепалітычнай і знешнеэканамічнай дзейнасці Рэспублікі Беларусь.

На пасяджэнні Прэзідыума разгледжаны і іншыя пытанні.

ПРЭС-СЛУЖБА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ—БЕЛТА.

Пра што думае С. Шушкевіч пасля Рыо-дэ-Жанейра і Гродна

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

кіх місіянерах, што прыязджаюць з Польшчы, але і ў праваслаўных айцах, якіх прысылае Масква. Прычыны нацыянальнага нігілізму, аднак, намнога глыбей.

На прэс-канферэнцыі прагучаў займальны факт: адна з польскіх газет назвала С. Шушкевіча палякам. С. Шушкевіч на газету не пакрыўдзіўся, хоць і па паходжанню і па перакананню лічыць сябе беларусам. Гэта, як вядома, не перашкаджае лідэру Беларусі ведаць польскую мову, — у свой час ён нават чытаў лекцыі па-польску ў Ягелонскім універсітэце.

С. Шушкевіч яшчэ раз пацвердзіў, што выступае за падтрымку нацыянальных меншасцей, за тое, каб яны мелі магчымасць сябе праявіць. На Гродзеншчыне, на думку Старшыні Вярхоўнага Савета, няма глебы для міжнацыянальных трэнняў, калі дзяржава будзе праводзіць узважаную нацыянальную палітыку, калі «мы не будзем дапускаць неабдуманых выступленняў накшталт таго, што на Беларусі няма палякаў, а ёсць апалячаныя беларусы».

Валянцін ЖДАНКО.

ДАРАГОЕ ЗАДАВАЛЬНЕННЕ

САЛІГОРСК. Колькі каштуе сёння памыцца ў лазні? «Вельмі дорага», — адказваюць жыхары Салігорска.

Не паспелі аматары лёгкай пары парадавацца адкрыццю новай лазні, якую ўзяло пад сваё крыло камерцыйна-гандлёвае прадпрыемства «Альфа», як іх чакаў сюрпрыз. Цэны на паслугі падскочылі тут больш чым удвая. І жадаючых наведаць агульнае аддзяленне за 70 рублёў, натуральна, як парай змыла.

Таму і давялося «Альфе» знізіць цэны на білеты ў агульнае аддзяленне да 42 рублёў. Сауна каштуе 300 рублёў.

Пакуль што лазня не прыносіць прыбытку камерцыйна-гандлёваму прадпрыемству. Яно і зразумела: такое дарагое задавальненне нам, радавым спажыўцам, не па кішэні.

ДЗЕВЯЦЬ СТРЭЛАЎ УЧАСТКОВАГА

ГОМЕЛЬ. Была ўжо гадзіна ночы, калі ўчастковы інспектар міліцыі Сяргей Кароткі разам з дружыннікамі ў час дзяжурства падышоў да магазіна пасёлка Пясчаны. Дзверы ў ім аказаліся выламанымі. А ўнутры памяшкання нехта хадзіў. Трое зладзеяў набівалі сумкі розным дабром (як высветлілася пасля, яны паспелі ўзяць яго на 6 тысяч рублёў).

На загад міліцыянера выходзіць зламыснікі спачатку затаіліся, а потым паспрабавалі вырвацца з памяшкання. Толькі пасля дзевяці папераджальных стрэлаў участковага яны вымушаны былі здацца. Гэта былі жыхары вёскі Кажаціна С. Зубараў, В. Чарвякоў і Г. Булгакаў. Зараз яны даюць паказанні следчым органам.

ДАПАМАГЛА «БАРАБАШКА»?

Нешта незвычайнае адбылося ў адным з гомельскіх дамоў па 1-й Тэхнічнай вуліцы. Пасля бойкі на пляцоўцы чацвёртага паверха былі знойдзены: пісталет невядомай маркі з 4 патронамі, салдацкі рэмень з чахлом, у якім знаходзіліся два выбуховыя ўстройствы, маска для твару, пальчаткі, акуляры, пуловер і парасон. Магчыма, без пазазямных сіл тут не абышлося.

В. ФЕДАРОВІЧ.
БелаПАН.

З ПІНСКА Ў БРЭСТ НА ВЕЛАСІПЕДАХ

БРЭСТ (У. Макарэвіч). Усё ідзе да таго, што веласіпед стане самым даступным сродкам перамяшчэння. Грамадскі транспарт даражае з кожным днём. Ездзіць на ім становіцца вялікай раскошай. Таму бегуны з Пінска, якія пажадалі наведаць у Брэсце ўрачыстасці, прысвечаныя дзесяцігоддзю клуба аматараў бегу «Здароўе», што пры Палацы культуры прафсаюзаў, адправіліся туды на веласіпедах. Такая размінка была вельмі дарэчы бегунам перад юбілейным легкаатлетычным прабегам, у якім прынялі ўдзел звыш ста чалавек.

ВАЧАМІ САЦЫЁЛАГА

4. Сацыяльныя чаканні

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 119, 120, 122).

«Сацыяльны кошт» эканамічнай рэформы — гэта тое, на чым правяраецца яе чалавечнасць, а значыць і эфектыўнасць. Як відаць з анкеты, з 1990 года амаль у 1,5 раза зменшылася колькасць перакананых, што з надыходам рынку становішча пагоршыцца. Няхай марудна — на 4,5 працэнта за два гады — але растуць рады аптымістаў — не трацячых веры ў выхад з крызісу, у стабілізацыю.

Калі ў 1990 годзе людзі больш спадзяваліся на сацыяльныя гарантыі, інакш кажучы, на дабрачыннасць дзяржавы, то зараз такіх паменшала амаль напалавіну. Людзі сталі разлічваць на ўласныя сілы. У шмат разоў павялічылася колькасць тых, хто арыентуецца на спекуляцыю, перапродаж і г. д. Адназначна ацаніць гэту з'яву як адмоўную нельга: многае залежыць ад таго, у якой форме гэта дзейнасць ажыццяўляецца.

Добрая частка рэспандэнтаў (42,8 працэнта) лічыць, што паглыбленне хаосу магчымае, «калі будзе тармазіцца прыватызацыя», «калі ўлады будуць дзейнічаць вяла» і г. д.

Пра адносіны да прыватызацыі ў наступным нумары.

1. ЧАГО ВЫ ЧАКАЕЦЕ ДЛЯ СЯБЕ АД ПЕРАХОДУ НА РЫНАЧНУЮ ЭКАНОМІКУ?

1. Спадзяюся, што маё становішча палепшыцца	33,1 (26,6)
2. Баюся, што будзе горш	34,3 (52,1)
3. Думаю, што ўсё застанецца па-ранейшаму	10,3 (7,6)
4. Цяжка сказаць	20,8 (13,0)
5. Няма адказу	1,4 (0,7)

2. ПЕРАХОД ДА РЫНКУ МОЖА ПРЫВЕСЦІ ДА ЗНІЖЭННЯ УЗРОЎНЮ ЖЫЦЦЯ. ШТО ВЫ ТАДЫ БУДЗЕЦЕ РАБІЦЬ?

1. Працаваць больш інтэнсіўна на цяперашнім рабочым месцы	14,5 (16,5)
2. Падзарабляць у вольны час	32,7 (33,4)
3. Займуся перакупкай, спекуляцыяй	12,6 (2,3)
4. Займуся прадпрымальніцкай дзейнасцю	13,7 (11,1)
5. Разлічваю на даходы з прысядзібнага (дачнага) участка	23,8 (15,0)
6. Спадзяюся на сацыяльныя гарантыі	23,4 (43,1)

3. ЯКІМІ, НА ВАШ ПОГЛЯД, БУДУЦЬ ВЫНІКІ ПЕРАХОДУ ДА РЫНКУ?

1. Спачатку будзе цяжка, але паступова ўсё наладзіцца	41,4
2. Думаю, вернемся да старых парадкаў	11,7
3. Магчыма, далейшае паглыбленне хаосу з непрадказальнымі вынікамі	42,8
4. Няма адказу	4,1

КУРС ВАЛЮТ

НА РАНІЦУ 19 ЧЭРВЕНЯ 1992 ГОДА

(Першая лічба — скупка, другая — продаж)

	Банк «Комплекс» Мінск	Маскоўскі міжрэгіянальны банк	Вільнюскі камерцыйны банк	Эстонскі банк
Долар ЗША	129-129	122-134	122.20-137.80	115.01-123.06
Марка ФРГ	75- 75	76- 84	74.26- 83.74	72.71- 77.80
Англійскі фунт	205-220	Аперацыі з іншай валютай банк	214.32-241.68	211.44-226.24
Канадскі долар	92-102	право-	94-106	96.27-103.01
Шведская крона	19- 21	дзіць на аснове сусвет-	20.68- 23.32	20.10- 21.51
Фінская марка	24- 27	нага	26.32- 29.68	26.69- 28.56
Аўстралійскі долар		курсу	81.78- 92.22	87.41- 93.56
Японская іена	0,8-0,9	долара	—	—

Як відаць з табліцы, у мяняльных канторах мінскага рэгіянальнага банка «Комплекс» кошт куплі і продажу асноўнай валюты (амерыканскага долара і германскай маркі) зраўняўся. Гэта выклікана тым, што апошнім часам знізіліся валютныя паступленні ў банк ад грамадзян з-за актыўнай дзейнасці перакупшчыкаў на вуліцы. Але, вядома, доўга так працягвацца не можа, і неўзабаве «вілка» з'явіцца зноў.

У Латвіі нічога істотнага за апошні тыдзень не адбылося. Курсы валют ходзяць уверх—уніз, адчуваецца тэндэнцыя да звужэння «вілкі», што павінна азначаць паласу стабільнасці.

Да ўсяго яшчэ трэба дадаць, што Маскоўскі міжрэгіянальны і Вільнюскі камерцыйны банкі абслугоўваюць фізічных асоб без усялякіх абмежаванняў. Банк Эстоніі і мінскі «Комплекс» — толькі жыхароў сваіх краін, якія маюць на руках замежны пашпарт з адкрытай візай.

СЦЕРАЖЫСЯ, ЗЛАЧЫНЕЦ!

Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь пачало рэалізацыю дадатковых мерапрыемстваў па ўзмацненню барацьбы са злачыннасцю і правапарушэннямі, зацверджаных у канцы мая ўрадам рэспублікі. Для папярэджання групавых парушэнняў грамадскага парадку з боку моладзі і падлеткаў за паркамі культуры і адпачынку, дыскатэкамі, клубамі і іншымі кропкамі замацавана каля дзвюх з палавінай тысяч работнікаў міліцыі. Нарады патрульна-паставой службы набліжаны да піянерскіх лагераў, дачных пасёлкаў, прыгарадных зон адпачынку. Значная частка супрацоўнікаў пераведзена на начны рэжым работы, створаны мабільныя групы для правядзення рэйдаў па найбольш крымінагенных пунктах.

У адпаведнасці з сумесным загадам міністэрстваў унутраных спраў і абароны Рэспублікі Беларусь з 15 чэрвеня арганізавана сумеснае патруляванне супрацоўнікаў міліцыі і ваеннаслужачых у вячэрні час 5 разоў на тыдзень у тых гарадах, дзе ёсць гарнізоны. У сувязі з тым, што многа нараканняў выклікае стан правапарадку ў паяздах, найбольш крымінагенныя маршруты ўзяты пад суправаджэнне міліцыі. Сярод іх паязды № 79 Гродна —Масква, № 3 Масква — Мінск і некаторыя іншыя. Для таго, каб хутчэй выявіць абкрадзеныя таварныя вагоны, якія ідуць з іншых рэгіёнаў СНД, устаноўлены часовыя заслоны. Толькі адзін такі заслон на станцыі Полацк праверыў 74 грузавыя паязды. Выяўлена 37 вагонаў з рознымі камерцыйнымі бракамі, гэта значыць, з парушэннем тэхналогіі перавозак. Складзена 24 акты, 2 вагоны затрыманы для дэталёвай праверкі.

Ю. РАЖАЎ.
(МУС РБ—БЕЛТА).

ІНТЭРМАМА

На многіх мовах свету слова «мама» пачынаецца з літары «м», а калі яна не першая, то моцна падкрэслена пры вымаўленні.

Напрыклад: **майка** (балгарская, сербахарвацкая), **маці** (украінская, беларуская), **мама** (румынская, руская, суахілі), **матка** (польская, чэшская), **мам** (уэльская), **ман** (хіндзі, урду), **мудэр** (галандская), **медэр** (шведская, дацкая), **умамі** (зулуская), **ум** (арабская), **імех** (старажытнаяўрэйская), **му** (кітайская), **мадрэ** (іспанская, італьянская), **мазер** (англійская), **ман** (партугальская), **мер** (французская), **мутэр** (нямецкая).

Аднак ёсць і выключэнні: па-венгерску «мама» — **аня**, па-фінску — **эйці**, па-японску — **ха-ха**, а на мове эве (распаўсюджанай на ўзбярэжжы Заходняй Афрыкі) — **да-да**.

Па «Розгаласу» дзяжурылі: А. Сланеўскі, І. Шчучэнка, С. Сулкоўскі.
Тэл: 32-44-02, 32-43-03.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

*** Завяршыўшы свой візіт у Злучаныя Штаты, прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын прыбыў у Канаду. Учора адбылася ягоная сустрэча з прэм'ер-міністрам краіны Брайанам Малруні. Чакаецца падпісанне шэрагу канада-расійскіх пагадненняў, накіраваных на ўстанаўленне цесных двухбаковых адносін.**

* Расія пачала вывад войск былога Саюза ССР з балтыйскага ўзбярэжжа Літвы. Першымі выводзяцца атрады супрацьпаветранай абароны. Падраздзяленні пераводзяцца ў Калінінград. Кампанія павінна завяршыцца да 1 верасня.

*** Пасля працяглых баёў у Босніі і Герцагавіне ўсталявалася зацішша. Кіраўнік пасрэдніцкай місіі ААН канадскі генерал Макензі прыступіў да новых перамоў адносна адкрыцця міжнароднага аэрапорта ў Сараеве. Адна транспартная калона з грузам гуманітарнай дапамогі змагла прабіцца ў гэты асаджаны горад.**

* У час нападзення на размешчаны непадалёку ад Йаханесбурга пасёлак, у якім жывуць бедныя чорныя паўднёваафрыканцы, забіты 34 чалавекі. Афіцыйныя прадстаўнікі паліцыі і Афрыканскага нацыянальнага кангрэса ўсклалі адказнасць за гэта крывавае злачынства на радыкальных прыхільнікаў руху «Інката».

*** Звыш паўтары тысячы зняволеным у Іране скарочаны або зусім адменены тэрміны зняволення ў рамках мусульманскіх святаў. На мінулым тыдні ў Іране былі пакараны смерцю чатыры чалавекі і пяцёра прыгавораны да смяротнага пакарання.**

* Вызваленыя ў Ліване пасля больш чым трохгадовага заключэння нямецкія заложнікі Хайнрык Штрубіг і Томас Кэмптнер вярнуліся ў Германію і знаходзяцца на медыцынскім абследаванні ў адным са шпіталяў бундэсвера. Арыштаваныя 16 мая 1989 года нямецкія грамадзяне амаль увесь час былі прыкаваны ланцугамі. Тым часам міністр замежных спраў Германіі Кінкель зноў заявіў, што вызваленне Штрубіга і Кэмптнера не з'явілася вынікам якога-небудзь гандлю з тэрарыстамі. У Ліване, паводле паведамлення з Манрэаля, знаходзіцца яшчэ адна заложніца — 60-гадовая жанчына з Канады. Яна была выкрадзена звыш шасці гадоў назад.

*** Ад 300 да 500 нямецкіх балельшчыкаў наладзілі вулічную патасоўку ў Гётэборгу перад пачаткам матча паміж зборнымі Германіі і Галандыі на чэмпіянаце Еўропы па футболу. Зачыншчыкі бойкі з паліцыяй арыштаваны.**

«БІ-БІ-СІ»

* Група, у састаў якой уваходзяць прадстаўнікі Расіі і Злучаных Штатаў, вылецела з Масквы ў Пячору, каб заняцца пошукамі інфармацыі аб прапаўшым без звестак амерыканскім лётчыку, які, як сцвярджаюць, быў захоплены ў час вайны ў Карэі. У раёне Пячоры размешчаны некалькі лагераў для зняволеных. Як паведаміў у час перамоў у ЗША прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын, былыя савецкія кіраўнікі, у тым ліку і Міхаіл Гарбачоў, ведалі аб гэтых лагерах і што там маглі знаходзіцца былыя амерыканскія ваеннаслужачыя, захопленыя ў палон у час войнаў у Карэі і В'етнаме. Яны, аднак, утойвалі гэту інфармацыю.

*** Расійскі парламент адобрыў амністыю, у адпаведнасці з якой будуць вызвалены звыш 20 тысяч чалавек. На волю выйдуць многія жанчыны і састарэлыя, а таксама інваліды. Скарачаецца тэрмін зняволення яшчэ для 40 тысяч зняволеных.**

РАДЫЁ «СВАБОДА»

* Як заявіў канцлер Германіі Гельмут Коль, у краіне пачаўся эканамічны ўздым. Цяпер, зазначыў Коль, павінны быць паскораны яго тэмпы. Аднак канцлер выказаўся супраць павышэння падаткаў і дадатковых затрат на эканоміку, на чым настойвае бундэстаг.

*** Міністры замежных спраў больш чым сарака мусульманскіх краін сустрэліся ў горадзе Стамбуле для абмеркавання сітуацыі, што ўтварылася ў Босніі і Герцагавіне, дзе пражывае вялікая мусульманская абшчына. Яны асудзілі «неразборлівае прымяненне сілы» часцямі федэральнай арміі і сербскімі фарміраваннямі.**

* Урэгуляваны спрэчкі адносна будаўніцтва ў Маскве новага корпуса амерыканскага пасольства. Пагадненне, якое прадугледжвае гэта будаўніцтва, было падпісана ў час амерыкана-расійскай сустрэчы ў вярхах. У якасці кроку ў адказ расійскім дыпламатам будзе дазволены пераезд у памяшканне, якое пабудавана яшчэ былым Савецкім Саюзам у Вашынгтоне. Злучаныя Штаты адмовяцца таксама ад іску на суму ў 30 мільёнаў долараў супраць былога СССР у сувязі са зрывам будаўніцтва пасольства ў 1985 годзе.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ДАПАМАЖЫ САБЕ САМ

ВЫКІНЬЦЕ ПЛІТУ З КВАТЭРЫ,

або Ежа, якая нясе жыццё

У друку не раз публікаваліся артыкулы аб лекавай ежы, у тым ліку аб спраўтсе — праслых зярнятах. Расказвалі пра амерыканку Эн Вігмар, папулярызатара харчавання так званай жывой ежы, гэта значыць ежы, якая не падвяргалася тэрмічнай апрацоўцы. Да гэтай ідэі Эн Вігмар падштурхнула ўласная хвароба — рак. Урачы лічылі, што яна не выжыве.

Вылячэнне пачалося з рашэння есці толькі тую ежу, якая прызначана чалавеку прыродай. Першае, што яна зрабіла, — выкінула з кватэры газавую пліту.

Эн Вігмар змагла поўнасцю вылечыць сябе, а яе ідэі шырока распаўсюдзіліся па ўсім свеце. Вядома, пры амерыканскім багацці прадуктаў не так цяжка перайсці на харчаванне раслiннай ежай. Але ці магчыма гэта ў нас? Карэспандэнт часопіса «Путь к себе» Таццяна АБРАМАВА сустрэлася з Аляксандрам ЧУПРУНОМ, які, падобна Эн, вылечыўся ў выніку ўжывання сырой ежы і да гэтага часу прытрымліваецца гэтага спосабу харчавання. Цяпер А. Чупрун — кіраўнік секцыі сырой ежы Расійскага вегетарыянскага таварыства.

— Пачалося ўсё з таго, — расказаў Аляксандр, — што мне на вочы трапіла кніга «Сырая ежа і яе прыгатаванне», выдадзеная ў 1931 годзе. Да гэтага моманту маё здароўе пасля дваццаці гадоў вар'яцкага рытму работы і вучобы было канчаткова падарвана. «Хуткая дапамога» наведвала мяне практычна кожны тыдзень. Трэба было штосьці рабіць. І я стаў сыраедам. Лютая бяссонніца, якой я пакутаваў паўтара года, знікла на пяты дзень. Праз два месяцы я забыўся, дзе знаходзіцца сэрца. Пачалося новае жыццё: прыйшла да нормы вага, я забыўся на прастуды, адчуў сябе бадзёрым і энергічным. Пасля гэтага я таксама хутка вылечыў сваю жонку, якая з дзіцячых гадоў пакутавала ад атлусцення, і пачаў сур'ёзна вывучаць усю літаратуру па гэтаму пытанню, якую толькі мог здабыць.

— Цяпер вы самі аўтар дзвюх кніг па харчаванню сырой ежай. Скажыце, што перш за ўсё гэта дае?

— Здароўе. Справа ў тым, што большасць хвароб людзі зарабляюць сабе самі няправільным харчаваннем. Практычна няма хваробы, пры якой не дапамагло б лячэнне сырымі гароднінай і садавінай, рознымі злакамі і травамі.

Нас прывучылі думаць, што наш арганізм так і хоча захварэць ды памерці, а медыцына ўсімі сродкамі выратоўвае нас ад гібелі. На самай справе, арганізм чалавека — сістэма, здольная да самавылячэння, але толькі ў тым выпадку, калі выконваюцца законы, якія дадзены чалавеку прыродай. Адзін з іх — харчаванне толькі сырой раслiннай ежай. Нездарма плоў з піражкамі не расце на дрэвах.

— Як жа гэта ажыццявіць на практыцы? З чаго пачаць?

— Перш за ўсё, па прыкладу Эн Вігмар, забыць, што ў вашай кватэры ёсць газавая пліта. Пачніце ўсю ежу гатаваць без агню. Сыраеды разважаюць проста: калі што-небудзь з прадуктаў харчавання ў сырым выглядзе немагчыма ўзяць у рот, тады гэта, хутчэй за ўсё, не з'яўляецца чалавечай ежай.

— Раскажыце, як харчуецеся вы самі? З чаго складаецца ваш дзённы рацыён?

— Маё першае снеданне заўсёды невялікае па колькасці з'едзенага: два-тры мандарыны ці грэйпфрут, або 200 грамаў вінаграду плюс адзін яблык, або 2—3 грушы, або 8—10 сушаных пладоў. У летні сезон я на снеданне з'ядаю кавалак дыні або кавуна. Другое снеданне, у поўдзень, складаецца з агароднiннай салаты (напрыклад, морква, буракі, капуста, шпінат з невялікай колькасцю зялёніва). Або я рыхтую салату з кіслых фруктаў, дадаўшы да іх 100 грамаў любых арэхаў або семак. Іншы раз арэхі замяняю сырам.

Трэці прыём ежы (увечары) уяўляе сабой — на выбар — салату з сельдэрэю, радыскі і балгарскага перцу, або, напрыклад, агуркоў, памідораў са злёгку адваранай бульбай (тут я дапускаю невялікае выключэнне). Напач адвар шыпшыны з мёдам.

— Дзе вы бераце прадукты?

— Як і ўсе — у магазіне або на рынку. Вядома, на садавіну і гародніну я трачу значна больш грошай, чым звычайныя сем'і, але затое я эканомлю грошы на мясе, рыбе і каўбасе (іх я не ем). У выніку агульная сума, якая ідзе на харчы, такая ж, як у звычайных сем'ях. Акрамя таго, я шмат займаюся нарыхтоўкамі: сушу зялёніва, плады, ягады, насенне, разнастайныя травы. Калі з садавінай зімой бывае зусім дрэнна, то гародніну для так званай «трохколернай» салаты заўсёды знайсці можна. Гэта морква, буракі і капуста. Я люблю таксама салаты з зялёнай рэдзькі і рэпы.

У зімовыя салаты абавязкова дадаю разнастайнае сушанае зялёніва, а таксама молатыя сушаныя ягады. Гатую травяны чай і розныя адвары.

— Як я зразумела, пераход на сырое харчаванне аднačasова азначае вегетарыянства?

— Так. Вядома, вам давядзецца адмовіцца ад мяса, і толькі адно гэта адразу значна палепшыць ваша здароўе. Мяса вельмі шкоднае для арганізма. Вучоныя ўжо высветлілі, што чалавек як біялагічны від не прыстасаваны да харчавання мясной ежай. На гэта перш за ўсё паказвае будова яго зубоў і стрававальнай сістэмы — яна не такая, як у драпежнікаў. З часам, калі людзі пачалі ўжываць у асноўным вараную ежу, яны сталі есці мяса. Але на пераўтраўліванне мяса арганізм траціць вельмі шмат энергіі, якую можна было б выкарыстаць для іншага — для агульнага падтрымання здароўя, працы, выхавання дзяцей і г. д. З-за таго, што арганізм вымушаны непрадукцыйна расходаваць вялікую колькасць энергіі, мясаеды жывуць менш, чым вегетарыянцы. Па той жа прычыне вегетарыянцы звычайна намнога больш вынослівыя, чым мясаеды. Людзі, якія ўжываюць мяса, хутка стамляюцца. Ім больш часу трэба для сну, каб аднавіць сваю энергію. Даследаванні, якія праводзіліся са спартсменамі, паказалі: вынікі спартсменаў, якія ўжывалі перад спаборніцтвамі мяса, як правіла, моцна зніжаюцца.

Акрамя таго, мяса, якое выпускае наша прамысловасць, утрымлівае вялікую колькасць адрэналіну, які выдзяляецца ў целе жывёл на бойні — ад страху перад гібеллю. Адрэналін разам з мясам трапляе ў цела чалавека — вось чаму мясаеды больш агрэсіўныя і раздражняльныя, чым вегетарыянцы.

І нарэшце, яшчэ адзін аргумент на карысць вегетарыянства—этычны. У некаторых краінах Захаду існуе нават такі рух — этычнае вегетарыянства. Яго паслядоўнікі лічаць: чалавек цяпер знаходзіцца на такой стадыі развіцця, што ён не павінен забіваць іншых жывых істот дзеля сваіх патрэб.

— А малако піць можна?

— Сыраеды іншы раз ужываюць малако, але не ўсе. Я лічу, што малако — гэта ежа, прызначаная Прыродай для маленькіх дзяцей, і дарослым яна не прыносіць карысці. Але калі вы не можаце без малака, то лепш піць яго асобна ад усяго. Гэта бліжэй да прыроды: груднае дзіця ссе малако, не патрабуючы ў дапаўненне да яго абаранкаў.

Аднак нават строгія сыраеды прамываюць малаком зубы — гэта папярэджвае развіццё карыесу, залечвае зубы, умацоўвае дзясны.

— Сыраеды п'юць ваду?

— П'юць, хоць менш, чым тыя людзі, якія прытрымліваюцца звычайнага спосабу харчавання. Недахват вадкасці мы кампенсуем за кошт сокаў, якія ўтрымліваюцца ў гародніне і садавіне.

— Ці можна есці хлеб?

— Некаторыя сыраеды ўжываюць, а некаторыя не. Я лічу, што чым менш, тым лепш. Я ем хлеб толькі ў выключных выпадках, калі зусім нельга адмовіцца.

— Мне здаецца, што пры харчаванні толькі раслiннай ежай чалавек усё ж павінен адчуваць голад. Якая каларыйнасць такога харчавання?

— Сыраеды, як правіла, не маюць праблем са здароўем і таму не задумваюцца аб каларыйнасці свайго харчавання. Хоць, вядома, як і ўсе сыраеды, ем менш, чым звычайныя людзі. Калі арганізму раптам не хапае калорый, якія ён атрымлівае з сырой ежай, сыраед гэта адразу адчувае — ён проста адчувае голад — і дабаўляе ў рацыён арэхі, мёд, сухафрукты, алей ці іншы раз, як выключэнне, злёгку адвараную бульбу. Гэтага, як правіла, бывае дастаткова.

— Яшчэ адно пытанне. Гародніна і садавіна, якія прадаюцца ў магазінах і на рынках, утрымліваюць вялікую колькасць нітратаў. А вы прапануеце харчавацца толькі імі. Як жа быць?

— Чамусьці мала хто ведае, што ў мясе і мясных прадуктах нітратаў утрымліваецца намнога больш, чым у гародніне і садавіне, таму што жывёліна харчуецца травой, насычанай ядахімікатамі. Асабліва многа іх у каўбасе і вэнджаніне, куды пры вырабе яшчэ дадаюць спецыяльныя кансерванты, якія ўтрымліваюць нітраты.

Але тым не менш у гародніне таксама ўтрымліваюцца нітраты. І ад гэтага нікуды не дзецца. Каб паменшыць іх колькасць, гародніну трэба апрацоўваць пэўным чынам.

Больш за ўсё нітратаў утрымліваецца ў бураках, шпінаце, шчаўі, кропе, пятрушцы, радысцы, салаце, а таксама ў гародніне з цяпліцы і ранніх сартах. Парада адварыць і зліць ваду — не для сыраедаў. Зрэзаць лупіну больш тоўстым слоем з бульбы ці агуркоў — азначае губляць асноўную каштоўнасць гародніны.

Што трэба зрабіць? Выкінуць капусную храпку. Пазбягаць ужывання парніковых гародніны і зялёніва. Добра мыць радыску і моркву, агуркі. Зялёніва і ліставую гародніну перад ужываннем замачыць на паўгадзіны ў вялікай колькасці вады. І нарэшце, дабавіць у ядv некаторыя вітаміны, якія перашкаджаюць нітратамператварыцца ў больш ядавітыя нітрыты. Гэта вітаміны С і Е. Іх можна купіць у аптэцы. Але другі шлях лепшы: павялічыць у ежы колькасць прадуктаў, якія ўтрымліваюць гэтыя вітаміны — перш за ўсё зялёніва і праросла зерне. Трэба таксама ведаць, што ліставыя гародніну і зялёніва лепш за ўсё зразаць толькі ўвечары, тады ўтрыманне ў іх нітратаў зменшыцца на 40 працэнтаў. Пры доўгім захоўванні гародніны колькасць нітратаў у ёй таксама зніжаецца: у канцы зімы іх практычна няма.

— Дапусцім, вы мяне пераканалі. Я вырашаю стаць сыраедам. Якія цяжкасці чакаюць мяне на гэтым шляху?

— Першыя часы вы будзеце сумаваць па тых харчах, да якіх прывыклі.

— Што ж рабіць?

— Не станавіцца фанатам. Калі не можаце ўстрымацца, ешце тое, што вам хочацца. Толькі не дакарайце сябе пры гэтым. Проста скажыце сабе, што пастараецеся рабіць гэта як мага радзей. Вам спатрэбіцца нейкі час на перабудову вашага арганізма і фарміраванне новых смакавых звычак. Гэты час, магчыма, вы будзеце адчуваць пэўны дыскамфорт. Але калі вы будзеце рабіць выключэнні з правіл па тры разы на дзень, то, натуральна, арганізм ніколі не прыстасуецца да новай ежы.

Магчыма, вам спачатку таксама будзе вельмі не хапаць моцнага чаю, кавы і іншых стымулятараў, якія сыраеды не ўжываюць. Моцны чай мы звычайна замяняем разнастайнымі адварамі траў з мёдам ці разынкамі, якія выклікаюць дзіўнае пачуццё бадзёрасці і лёгкасці. Дарэчы, калі вы прывыкнеце абыходзіцца без стымулятараў, вы станеце намнога менш есці, таму што не так часта будзеце адчуваць пачуццё голаду. Бо часта тое, што мы ўспрымаем як пачуццё голаду, з'яўляецца не чым іншым, як патрэбнасцю нашай нервовай сістэмы ў стымулятарах, якія ўтрымліваюцца ў ежы. Атрымаўшы іх, нервовая сістэма супакойваецца, нармалізуецца. Пра гэта падрабязна пісаў вядомы амерыканскі дыетолаг Г. Шэлтан.

Яшчэ адна праблема. У вашых старых смакавых звычках, вядома ж, знойдуцца саюзнікі— вашы родныя, сябры, знаёмыя. Ім вельмі не спадабаецца, што хтосьці лічыць небяспечнымі стравы, якімі ганарыцца гаспадыня дома. Хутчэй за ўсё вам давядзецца вытрымаць усялякія кпіны і папрокі з іх боку. Пачакайце — праз некаторы час яны прывыкнуць!

— Ёсць яшчэ якія-небудзь парады?

— Так. Здараецца, што асобныя людзі не пераносяць тую ці іншую гародніну і садавіну. Не варта сябе мучыць імі.

Перайшоўшы на сырую ежу, вы амаль непазбежна пахудзееце, але, думаю, для большасці гэта зусім не страшна.

Як правіла, на сырую ежу пераходзяць двума шляхамі. Калі абставіны скlаліся так, што вам у сувязі з хваробай давялося галадаць, то пасля галадання вы лёгка ўвойдзеце ў гэты стан. Калі ж чалавек адразу пачынае з сырой ежы, то праз некаторы час узнікнуць прыкметы дыскамфорту, непазбежныя пры перабудове арганізма на новае харчаванне.

ГОД БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Міністэрства адукацыі Беларусі падтрымала прапанову клуба «Спадчына» абвясціць 1993 год Годам беларускай мовы. Гэта ініцыятыва, гаворыцца ў лісце на адрас клуба за подпісам начальніка Галоўнага ўпраўлення сярэдняй адукацыі Г. Пятроўскага, безумоўна, будзе спрыяць выкананню ўрадавай дзяржаўнай праграмы развіцця беларускай мовы і іншых нацыянальных моў у Рэспубліцы Беларусь.

Алесь КНЯЗЮК.

НАВІНЫ ЛІТВЫ

КАПЕЕЧНАЯ ПРАБЛЕМА

Што рабіць, калі ў грашовым абарачэнні не хапае капеек? Урад Літоўскай Рэспублікі палічыў, што пры сённяшнім узроўні цэн без капеек можна... абысціся. Цяпер рознічная цана штучных тавараў будзе акругляцца. Напрыклад, калі тавар каштуе 5 рублёў 49 капеек, з пакупніка возьмуць 5 рублёў, а калі рознічная цана тавара 5 рублёў 50 ці больш капеек — яна акругляецца да 6 рублёў. У тых рэдкіх сёння выпадках, калі тавар каштуе менш рубля, пакупніку прапануюць адразу некалькі штук, каб канчатковая сума разліку была не ў капейках, а ў рублях. Таксама без капеек будуць разлічвацца зарплата, пенсія, камандзіровачныя расходы, дапамога па сацыяльнаму страхаванню і г. д.

БЫЦЬ РОЎНЫМІ СЯРОД РОЎНЫХ

Славянскія таварыствы садзейнічання занятасці і развіццю прадпрымальніцтва, міласэрнасці, маладзёжнае і спартыўнае аб'ядналіся ў канфедэрацыю «Славянскі сход». Яе галоўныя мэты — ахова грамадзянскіх, гістарычных, культурных, эканамічных, рэлігійных, маёмасных і іншых інтарэсаў славян у дзяржаўных органах Літоўскай Рэспублікі. Канфедэрацыя будзе даваць рашучы адпор праяўленням славянафобства, садзейнічаць добрасуседскім адносінам паміж літоўцамі і славянамі Літвы, супрацоўніцтву паміж усімі нацыянальнымі таварыствамі на тэрыторыі рэспублікі. Сваім абавязкам канфедэрацыя таксама лічыць умацаванне ўсебаковых сувязей Літоўскай Рэспублікі са славянскімі дзяржавамі на Усходзе і Захадзе.

ІРЖАВЕЮЦЬ СУДНЫ Ў ПАРТУ

Калі Клайпедская флатылія працавала сумесна з суднамі былога СССР, асаблівых клопатаў з ліцэнзіямі і квотамі на лоўлю рыбы не было: іх цэнтралізавана здабывалі саюзныя ведамствы. Цяпер трэба думаць уласнай галавой, а за ліцэнзіі і квоты разлічвацца з уласнай кішэні. Аднак умення вырашаць гэтыя аргпытанні пакуль не хапае. А ў выніку суднам пад літоўскім сцягам прапанавана пакінуць раён лоўлі ў Заходняй Сахары і Атлантычным акіяне. Па гэтай жа прычыне яны пакінулі воды Нікарагуа і больш не ловяць рыбу на канадскім узбярэжжы.

УВАГА: ФАЛЬШЫВАЯ ВАЛЮТА!

У Вільнюсе ўжо зафіксаваны некалькі фактаў, калі спрабавалі прадаць фальшывыя банкноты нямецкіх марак наміналам у тысячу, а таксама 20-доларавыя і ў асноўным 100-доларавыя фальшывыя банкноты. Фальшывыя замежныя грошы трапляюць у Літву з Турцыі, Польшчы і былой Югаславіі. Ёсць падазрэнні, што фальшывую валюту ЗША наміналам у 100 долараў спрабавалі вырабіць і ў Літве. Праблема ўскладняецца тым, што спецыяльнай апаратурай для вызначэння фальшывых грошай аснашчаны толькі Літоўскі і яшчэ два банкі рэспублікі. А вось у транспартных арганізацыях, дзе абарочваецца шмат валюты, такой тэхнікі пакуль няма.

ТАЙНА КАТАКОМБАЎ

У Дзяржаўным музеі Літвы адбыўся вечар, прысвечаны заснавальнікам падпольнай друкарні Вітаўтасу Андзюлісу і Юозасу Бацявічусу. Яна пачала дзейнічаць ў 1981 годзе непадалёк ад Каўнаса. Два гады Вітаўтас Андзюліс працаваў у цяпліцы свайго агарода, пакуль пнеўматычным малатком у цвёрдым вапняку на сяміметровай глыбіні не абсталяваў вялізныя падземныя пакоі. Цяжка цяпер сказаць, колькі тон бетону туды залілі. Адзін толькі невялікі водны «басейн», які скрываў уваход у друкарню, важыць тры тоны.

Друкарня дзейнічала нелегальна 10 гадоў, аж да аднаўлення дзяржаўнай незалежнасці Літвы. Было надрукавана звыш 55 тысяч экземпляраў розных выданняў — рэлігійнай літаратуры, падрыхтаванай Ю. Бацявічусам гісторыі Літвы і да т. п.

МОДА БЫВАЕ РОЗНАЙ

Усё большую папулярнасць набываюць у Літве рэчы, якія сімвалізуюць сабой былы СССР. У інфармацыйна-рэкламных выданнях рэгулярна з'яўляюцца прапановы аб куплі ці продажы ордэнаў і медалёў былога Саюза, камплектаў савецкіх юбілейных рублёў і нават піянерскіх і акцябрацкіх значкоў. Што гэта — настальгія па мінуламу ці выгадны бізнес? Хутчэй за ўсё апошняе.

Падрыхтаваў Б. ПРАКОПЧЫК (па матэрыялах літоўскай прэсы).

АСТРАНАМІЧНЫ КАЛЯНДАР

Сустракайце лета!

Лета (астранамічнае) прыйдзе заўтра. Гэта адбудзецца роўна ў 5 гадзін 14 хвілін па «беларускаму» часу.

Прывядзе яго з сабой Сонца, якое, па сцвярджэнню астролагаў, уступае ў знак Рака. (Толькі не трэба блытаць яго з сузор'ем Рака, у якім, згодна з разлікамі астраномаў, наша дзённае свяціла акажацца толькі 19 ліпеня).

21 чэрвеня, знаходзячыся яшчэ ў сузор'і Цяльца, яно дасягне найбольшага аддалення ад нябеснага экватара. г. зн. вышэй, чым у любы іншы дзень, падымецца над гарызонтам.

Тэарэтычна заўтра будзе самы доўгі дзень у гэтым годзе. Астраномы называюць такую з'яву летнім сонцастаяннем. Для большасці ж людзей яна вядома як «белыя ночы».

Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ, астраном.

«Белыя ночы» і выпускныя балі. Яны заўсёды побач.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ГАСПАДАРЧАЕ ВЫКАРЫСТАННЕ

У ГАСПАДАРЦЫ баркун лекавы шырока выкарыстоўваюць у парфумнай прамысловасці для надання паху мылу, пастам, памадам і інш., у лікёрагарэлачнай вытворчасці — пры вырабе вінаў, лікёраў, настоек, а таксама для надання прыемнага паху нюхальнаму тытуню, махорцы. Траву кладуць у шарсцяныя і футравыя вырабы ад молі. Пры харчаванні выкарыстоўваюць свежыя маладыя лісты баркуну лекавага. З іх гатуюць салаты, супы, халаднікі, гарніры да мясных, рыбных страў. З сушанага лісця робяць прыправы да першых, другіх страў, падліў.

Сутачная доза свежага лісця 20 г, сушанага 5 г, парашку — 5 г.

Трэба памятаць, што пры няправільнай дазіроўцы баркуну можа быць атручванне.

ПАРАШОК З БАРКУНУ ЛЕКАВАГА. Высушанае лісце і суквецце змалоць у кавамолцы ці патаўчы ў ступе, прасеяць праз сіта. Выкарыстоўваць як прыправу да першых і другіх страў, закусак, соусаў, напіткаў.

САЛАТА З БАРКУНОМ ЛЕКАВЫМ. Маладое лісце нарэзаць, дадаць нашаткаваныя свежыя агуркі, зялёную цыбулю, крута зваранае яйка, пасаліць, перамяшаць. Запраўіць смятанай, маянэзам ці алеем.

20 г лісця баркуну, 25 г зялёнай цыбулі, 50 г агуркоў свежых, 1 яйка, 25 г смятаны (або маянэзу, або алею), соль.

ПЕРШЫЯ СТРАВЫ З БАРКУНОМ ЛЕКАВЫМ

ПОЛІЎКА З БАРКУНОМ. У падсоленым мясным булёне ці вадзе зварыць нарэзаныя бульбу, моркву, цыбулю. За 5 хвілін да заканчэння варкі дадаць здробненае лісце баркуну, шчаўя, заправіць пасераванай цыбуляй, таматным соусам. Перад падачай на стол у талеркі пакласці скрылікі крута зваранага яйка, смятану, пасыпаць зяленівам кропу і пятрушкі.

500 мл булёну, 20 г лісця баркуну, 100 г шчаўя, 40 г морквы, 80 г бульбы, 25 г цыбулі рэпчатай, 50 г соусу таматнага, 25 г смятаны, 1 яйка, соль, зяленіва кропу і пятрушкі.

ХАЛАДНІК З БАРКУНОМ. У хлебны квас пакласці кавалачкі адваранай ялавічыны, бульбы, крута зваранага яйка, свежых агуркоў, расцёртае з соллю і гарчыцай здробненае лісце баркуну, цыбулю, цукар. Заправіць смятанай.

500 мл квасу, 70 г ялавічыны адваранай, 50 г агуркоў свежых, 20 г лісця баркуну, 25 г цыбулі зялёнай, 1 яйка, 50 г бульбы адваранай, 25 г смятаны, соль, гарчыца, цукар па смаку.

ДРУГІЯ СТРАВЫ

БІТОЧКІ ПА-БЕЛАРУСКУ. У ялавічны фарш дадаць здробненае лісце баркуну, цыбулю, яйка, перац чорны молаты, соль і старанна перамяшаць. З масы сфармаваць біточкі, запаніраваць іх у сухарах і падсмажыць на топленым масле ці алеі.

250 г фаршу ялавічнага, 20 г цыбулі рэпчатай, 20 г лісця баркуну, 1 яйка, 25 г масла топленага ці алею, 15 г сухароў паніровачных, соль, перац па смаку.

МЯСА, ТУШАНАЕ З БАРКУНОМ. Кавалачкі мяса абсмажыць, пакласці ў качачніцу, дадаць нашаткаваную рэпчатую цыбулю, нацёртую на буйной тарцы моркву, нарэзаныя бульбу, лісце баркуну, лаўровы ліст, перац, насенне кропу, заліць вадой, каб пакрыла паверхню мяса, і тушыць на слабым агні.

250 г мяса, 50 г тлушчу, 50 г морквы, 50 г цыбулі рэпчатай, 200 г бульбы, 20 г лісця ці 5 г парашку баркуну, прыправы па смаку.

КАМПОТ

Баркун можна дадаваць у кампоты і кісялі, звараныя з любых фруктаў і ягад. Лісце і суквецце ці парашок баркуну пакласці ў марлевы мяшочак, апусціць яго ў кампот і варыць. У канцы варкі мяшочак вымаецца.

На 1 порцыю кампоту — 15 г лісця баркуну ці 5 г парашку.

НАПІТАК З БАРКУНОМ. У кіпень пакласці лісце і суквецце баркуну, цукар, сок журавін ці іншых ягад, давесці да кіпення і астудзіць.

1 л вады, 10 г лісця і суквецця баркуну, цукар па смаку, 75—100 мл соку журавін.

Свежае і высушанае лісце і суквецце баркуну дабаўляюць у ежу па 25 г у дзень, у любую пару года.

ЗЕЛЬНІК

НАРОДНЫЯ НАЗВЫ: МАЛЯСНІК, БАРКУН ЖОЎТЫ, ТОМКА, ПАПОЎНІК, ДОННІК. На Беларусі расце паўсюдна на пустках, уздоўж дарог, па сметніках, на палях.

Двухгадовая травяністая расліна вышынёй 50—100 см. Сцябло галіністае, прамое, лісты доўгачаранковыя з шыпападобнымі прылісцікамі.

БАРКУН ЛЕКАВЫ

Цвіце ў чэрвені — верасні. Кветкі жоўтыя, дробныя, сабраныя ў доўгія, пазушныя гронкі з 30—70 кветак. Плады — дробныя бабы, маршчыністыя, з 1—2 зярнятамі, паспяваюць у ліпені —жніўні.

У траве баркуну ўтрымліваюцца арганічныя кіслоты, эфірны алей, дубільныя рэчывы, вітаміны С, Е, карацін, вытворныя пурыну, тлушчападобныя рэчывы, бялок, крухмал, фітанцыды. У насенні знойдзены дзікумарын (папярэджвае згусанне крыві), тлусты алей, бялок, у кветках — эфірны алей з кумарынам. Пры высыханні ў траве ўтвараецца лактон кумарын — духмянае рэчыва з пахам свежага сена.

Добры меданос.

ЛЕКАВЫЯ ЎЛАСЦІВАСЦІ

У НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЕ выкарыстоўваюць траву, кветкі, лісце баркуну лекавага. Яны аказваюць болесуцішальнае, супакойвальнае, процісутаргавае, ранагаойвальнае дзеянне.

Выкарыстоўваць расліну можна толькі па назначэнню ўрача, з захаваннем правіл прыёму, указаных дозаў і тэрміну лячэння.

НАСТОЙ ТРАВЫ БАРКУНУ. 15—20 г травы настойваць у 250 мл ахалоджанай гатаванай вады 4 гадзіны ў закрытым слоіку. Прымаць па 100 мл 3 разы ў дзень пры бяссонніцы, галаўным болі, хранічным бранхіце, гіпертанічнай хваробе, нервовых расстройствах, моцных менструацыях.

30—40 г травы настойваць у 200 мл кіпеню ў цёплым месцы 30 хвілін. Прымяняць для кампрэсаў, прымочак, ваннаў пры рэўматызме, гнаічковых паражэннях скуры, фурункулёзе.

АДВАР З ТРАВЫ БАРКУНУ. 10 г травы варыць у 200 мл вады 30 хвілін, пасля працадзіць. Прымаць па 1 сталовай лыжцы 3 разы ў дзень пры бранхітах, вострых распіраторных захворваннях, хваробах нырак, печані, бяссонніцы.

МАЗЬ СА СВЕЖЫХ КВЕТАК БАРКУНУ. 50—60 г свежых кветак старанна расцерці з трыма сталовымі лыжкамі свежага масла. Змазваць фурункулы, карбункулы для паскарэння іх выспявання.

Здробненае лісце прыкладваць на гнойныя раны, болькі, якія доўга не загойваюцца.

Баркун уваходзіць у састаў грудных, змякчальных, слабіцельных збораў.

Проціпаказанні: цяжарнасць, унутраныя крывацёкі, паніжанае згусанне крыві.

НАРЫХТОЎКА

НАРЫХТОЎВАЮЦЬ абліставаныя вярхушкі баркуну лекавага і бакавыя парасткі ў час цвіцення, з ліпеня па верасень.

Траву раскладваюць тонкім слоем ці звязваюць у пучкі, падвешваюць іх да столі, на сцены — на скразняку. Пасля сушкі абмалочваюць і прасейваюць праз сіта.

Высушаная сыравіна моцна пахне, саленавата-горкага смаку. Захоўваць у паперы, шчыльна закрытых бляшанках, у каробках ці ў шкляной тары.

Тэрмін захоўвання да 2 гадоў.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЬКО.

СУБОТНІМ ВЕЧАРАМ

ТО ХОЛАДНА, ТО ГОРАЧА

Сучаснаму чытачу сапраўды цяжка зразумець рэпліку Д. Лондана аб 5-градусным марозе і І. А. Ганчарова аб 23-градуснай гарачыні (гл. «Суботнім вечарам» за 13 чэрвеня). Але справа ў тым, што яны называлі гэтыя лічбы не па прывычнай нам шкале Цэльсія, а па шкале Фарэнгейта (Д. Лондан) і шкале Рэамюра (І. А. Ганчароў). А яны — гэтыя лічбы — адпавядаюць 15 градусам марозу і прыкладна 29 градусам гарачыні па Цэльсію. І тады робяцца зразумелымі гэтыя рэплікі.

Чым жа адрозніваюцца гэтыя тэмпературныя шкалы? Прывычная нам шкала Цэльсія (прапанаваная ў 1742 годзе) названа ў гонар Андрэса Цэльсія — шведскага астранома і фізіка (1701—1744 гг.). У ёй адлік вядзецца ад 0° — тэмпературы таяння льду, а тэмпература кіпення вады вызначаецца ў +100°.

Нямецкі фізік Габрыэль Даніель Фарэнгейт (1686—1736 гг.) прапанаваў у 1724 годзе іншую тэмпературную шкалу. У ёй 1 градус роўны 1:180 рознасці тэмператур кіпення вады (+212°) і таяння льду (+32°).

У 1730 годзе французскі прыродазнавец Рэне Антуан Рэамюр (1683—1757 гг.) прапанаваў свой варыянт тэмпературнай шкалы, 1° якой роўны 1:80 рознасці тэмператур кіпення вады (+80°) і таяння льду (0°).

Абедзве гэтыя шкалы — і Фарэнгейта, і Рэамюра — не вытрымалі канкурэнцыі са шкалой Цэльсія і практычна выйшлі з выкарыстання.

Але ў навуковым ужытку часцей сустракаецца тэрмадынамічная тэмпературная шкала, так званая шкала Кельвіна. Гэта абсалютная шкала тэмператур, якая не залежыць ад уласцівасцей тэрмаметрычнага рэчыва. Пачатак адліку ў ёй — абсалютны нуль тэмпературы. Адзінка гэтай шкалы — кельвін — вызначаецца, як 1:273,16 частка тэрмаметрычнай тэмпературы трайнога пункта вады. Кельвін — адна з асноўных адзінак Міжнароднай сістэмы адзінак. Названа яна ў гонар англійскага фізіка Уільяма Томсана (1824—1907 гг.), які ў 1892 годзе за выдатныя навуковыя поспехі атрымаў пачэснае імя барона Кельвіна.

АДКУЛЬ УЗЯЛАСЯ «КОНСКАЯ СІЛА»!

Адна з першых машын, пабудаваных Джэймсам Уатам, прызначалася для півоварні, дзе яна павінна была прыводзіць у дзеянне помпу і замяніць працаваўшых да таго часу коней. Півавар, жадаючы вызначыць, ці роўныя прадукцыйнасць машыны і прадукцыйнасць каня, прымусіў, няспынна падганяючы, практычна без адпачынку восем гадзін працаваць аднаго з лепшых сваіх коней. І падлічыў, колькі ён за гэты час перапампаваў вады. Аказалася—крыху больш 2 мільёнаў літраў. Разлік паказаў, што за секунду пры такіх умовах конь паднімаў на вышыню 1 метр 75 кілаграмаў вады. Гэтая лічба і была ўзята Джэймсам Уатам за адзінку вымярэння, якую дагэтуль называюць «конскай сілай».

На самой справе сярэдняя магутнасць каня намнога ніжэй «конскай сілы». Але завышаныя даныя былі выгадныя півавару, які дзякуючы ім імкнуўся заключыць з механікам больш выгадны для сябе дагавор.

САПРАЎДНАЯ АНГЛІЙСКАЯ ГУЛЬНЯ!

Славутая французская актрыса Сара Бернар у час гастроляў у Англіі ехала неяк у Манчэстэры каля футбольнага поля як раз калі ішоў матч. Яна папрасіла шафёра спыніцца і хвілін дзесяць уважліва назірала за гульнёй. Потым яна зноў села ў машыну, усклікнуўшы: «Які чароўны гэты крыкет! Сапраўдная англійская гульня!»

МАЙСТЭРСТВА МІМІКРЫІ

Злева — «партрэт» савы, справа — «партрэт» матылька пад назвай каліго (праўда, від знізу, калі ён сядзіць на галінцы). Сапраўды, у свеце жывёльным майстэрства мімікрыі — г. зн. прыстасаванства — гэта майстэрства выжыць і жыць. А гэта вельмі многа значыць!

АГАРОДНІНА ДАЎЖЫНЁЙ 1,2 МЕТРА

На здымку вы бачыце японскага вучонага, які вывучае «тэхналогію» вырошчвання агародніны, што вісіць на сцены. У Японіі яе вырошчваюць многія сяляне. Але вучоныя ніяк не могуць «рассакрэціць», адкуль жа яна такая ўзялася. Як называюць гэтую агародніну?

ВОСТРЫ АЛОВАК

Малюнкі Г. НАЗАРАВА.

КРЫЖАВАНКА

ПА ГАРЫЗАНТАЛЯХ: 5. Пярэдняя частка будынка. 6. Духавы клавішны музычны інструмент. 9. Чалавек, схільны да летуценнасці, да ідэалізацыі рэчаіснасці. 11. Аўтар рамана «Бераг». 12. Горад у Балгарыі. 13. Тактычны прыём у спаборніцтвах. 14. Інертны газ. 17. Будаўнічы механізм. 19. Горад на Гродзеншчыне. 20. Штучны земляны насып. 21. Невысокі горны ланцуг. 22. Ніжняя больш шырокая частка калоны або слупа. 28. Украінскі народны танец. 29. Жывёла сямейства цюленевых. 30. Самае вялікае возера на Беларусі. 33. Садзейнічанне камунебудзь у цяжкіх абставінах. 34. Адзін з двух бакоў аркуша паперы. 35. Аб'яднанне аднатыпных або сумежных прадпрыемстваў. 36. Мясціна ў пустыні з крыніцай вады і раслліннасцю.

ПА ВЕРТЫКАЛЯХ: 1. Выканаўца народных паданняў, былін і г. д. 2. Каравул, ахова. 3. Персанаж оперы Ю. Семянякі «Калючая ружа». 4. Беларуская актрыса, ветэран сцэны. 7. Кукурузны пачатак. 8. Хуткі танец. 10. Востраў у Міжземным моры. 11. Драпежны звер. 15. Каменны вугаль, які выкарыстоўваецца для дробных вырабаў. 16. Фігура вышэйшага пілатажу. 18. Перадача мяча іншаму іграку сваёй каманды. 21. Месяц года. 23. Навука аб будове жывых арганізмаў. 24. Падвясная сетка для адпачынку, сну. 25. Пара года. 26. Гераічныя народныя паданні. 27. Знак паштовай аплаты. 31. Знешні выгляд прадмета. 32. Марская нерухомая жывёліна.

Склаў Іван ХАБЯН.
в. Вангі, Лідскі раён.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ 13 ЧЭРВЕНЯ

НАДВОР'Е

20 чэрвеня

Сёння ўдзень па рэспубліцы цёплае надвор'е, месцамі кароткачасовы дождж, навальніца. Тэмпература ў Гродна — 24—26, Мінску, Віцебску — 25—27, Брэсце — 26—28, Гомелі і Магілёве — 27—29 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак характар надвор'я істотна не зменіцца.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ — СЁННЯ Ў НУМАРЫ

Інфармацыя аб прэс-канферэнцыі Старшыні Вярхоўнага Савета РБ Станіслава Шушкевіча.

Заметкі эканамічнага аглядальніка «СБ», кандыдата эканамічных навук Валерыя Дашкевіча «Прагматыкі супраць рамантыкаў».

«Абувацца ў «Белвеста» — фотарэпартаж карэспандэнтаў «СБ» Людмілы Сяліцкай і Аляксандра Кушнера.

Аб крымінальшчыне паўднёвых «гасцей», расказвае Мікалай Харошка ў заметцы «З чым у дом мой ідзеш?»

Аб канфлікце паміж Брэсцкім абласным судом і Пінскім РАУС карэспандэнцыя Антона Квіра «Забіў—не забіў».

Інфармацыйныя падборкі «Пагоня».

Замежныя навіны.

РАДЫЁ

21 чэрвеня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.50, 15.00, 20.00, 23.00.

6.15 — канцэрт для працаўнікоў вёскі. 7.35 — «Дзесяць хвілін сацыёлага». 8.00 — «Паэтычная скарбніца свету». 8.40 — «Гучыць беларуская народная песня». 9.15 — «Вясёлы эфір». Радыётэатр сатыры і гумару. 10.00 — «Жадаю Вам...» Канцэрт-віншаванне. 11.00 — «У эфіры — Брэст». 11.30 — «У вольную часіну». Музычная праграма. 12.00 — «Служба — дні і ночы». 12.20 — «Прагрэс». Весткі з рэспубліканскай Акадэміі навук. 13.00 — «Паходня». Праграма для вайскоўцаў. 14.00 — «Чалавек сярод людзей». 15.15 — «Прэм'ера песні». 15.30 — «Добрага вам здароўя!» Па пісьмах і тэлефонных званках. 16.05 — Л. Разумоўская. «Начныя карлікі» і Антыгона» Радыёкампазіцыя. Частка 1-я. 17.00 — да 110-годдзя з дня нараджэння Я. Купалы. «І думы і мары пра край беларускі...» Літаратурна-музычная кампазіцыя. 17.30 — «Дудка беларуская». Праграма духоўнага адраджэння. 18.15 — «Мільянерка». Музычны радыёспектакль. 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.30 — «Вячэрнія зарніцы». 21.00 — В. Палтаран. «Будзённы дзень сям'і Ганчарыкаў». Радыёспектакль. 23.10 — «Музычная хваля». 0.00 — «Начны канал».

ФІЛЬМЫ ТЫДНЯ

◆ «ЗГУБЛЕНЫ Ў СІБІРЫ» ◆ «Д'ЯБАЛ» ◆ «ЧАС ЦУДАЎ» ◆ «ГІСТОРЫЯ АДНОЙ СУСТРЭЧЫ» ◆ «І НЕ КАНЧАЕЦЦА РАДОК»

З хваляваннем глядзіцца новая каляровая мастацкая кінастужка «ЗГУБЛЕНЫ Ў СІБІРЫ», створаная сумесна кінематаграфістамі Англіі і «Масфільма». Аўтары сцэнарыя — Аляксандр Міта, Валерый Фрыд і Юрый Караткоў, рэжысёр-пастаноўшчык — Аляксандр Міта.

Гэты фільм зняты на англійскія грошы і з англійскім акцёрам у галоўнай ролі. Цудоўны Энтані Эндрус — імя якое нам трэба адкрыць. Кіназорка, пястун кіналёсу (і да таго ж член каралеўскай сям'і), Эндрус вядомы на захадзе як акцёр характарны і «прыгажун-мужчына». У фільме ж вы ўбачыце яго ў лагерным ватніку — герой карціны англійскі археолаг Мілер праходзіць усе кругі пекла ГУЛАГа. Не здагадваючыся пра сваю страшную будучыню, ён ціхенька раскопваў сабе старажытныя чарапкі дзесьці ў Іране, сябраваў з шахам і шахіняй, лічыўся вялікім вучоным, быў прыняты пры многіх каралеўскіх дварах Еўропы. Але ўсюдыісны НКУС выкраў яго, а на Лубянцы хутка высветлілася, што Мілер — нямецкі, англійскі і амерыканскі шпіён. Потым, праўда, аказалася, што гэта памылка, але не выпускаць жа... Вось і адправіўся Мілер у Сібір сядзець, што называецца «за таго хлопца». Перад законам ён — ніхто, дык яшчэ і для сваіх сабратаў-зэкаў — чужы, «каўбоец», «дахадзяга». Як перажыць чалавеку — асабліва чалавеку «адтуль», з зусім іншага жыцця — жах несправядлівасці, адчай невядомасці, крывавы кашмар сталінскіх лагераў? Аказваецца, выйсце ёсць, і, як заўсёды, толькі адно: застацца Чалавекам. І быццам ва ўзнагароду за мужнасць і годнасць, на развітанне лёс падорыць Мілеру каханне...

У фільме здымаліся таксама Уладзімір Ільін, Алена Маёрава, Ірына Міхалёва, Аляксей Жаркоў, Мікалай Пастухоў, Альберт Філозаў, Зіновій Герт, Наталля Гундарава.

Беларуская кінастудыя «Арцель Ф» перадае на суд гледачоў новую каляровую мастацкую кінастужку «Д'ЯБАЛ», пастаўленую рэжысёрам Віталем Дудзіным па сцэнарыю Міхаіла Варфаламеева.

Для чаго патрэбны д'ябал? Для таго, каб рабіць людзям маленькія, а калі і ўдасца, то і вялікія гадасці. Ён майстар спакушаць людзей, пацішу падштурхоўваць іх да грэху.

На гэты раз кліентура яму трапілася на рэдкасць дробная —жыхары камунальнай кватэры: адзінокі інтэлігент Ізюмаў, якога ўсе лічаць пісьменнікам, дзяўчына-сірата, што жыве на ўтрыманні бабулі, няўдачнік і прапойца Капейкін з жонкай Клавай, яе палюбоўнік, былы міліцыянер Рапенка. Праўда, д'яблу тут увогуле рабіць ужо няма чаго: кожны з іх і так умяшаны ў якую-небудзь непрыстойную гісторыю...

Галоўныя ролі выконваюць Аляксандр Ткачонак, Віктар Ракаў, Алена Кучарэнка, Мая Булгакава, Ніна Усатава, Валянцін Букін.

Дзеянне новай каляровай югаслаўскай мастацкай кінастужкі «ЧАС ЦУДАЎ» развіваецца першай пасляваеннай восенню. Тады ў маленькай вёсачцы адбылася дзіўная падзея: намаганнямі нейкага лекара быў ажыўлены мёртвы чалавек. Але мясцовым атэістам і прадстаўнікам новай улады гэта не спадабалася...

Пастаноўку карціны па свайму сцэнарыю, які напісаны ў садружнасці з Барыславам Пекічам, ажыццявіў рэжысёр Гаран Паскалевіч, што зняў за 25 гадоў работы ў кіно нямала дакументальных і ігравых тэле- і кінафільмаў. Ён вядомы ў нас па такіх карцінах, як «Вартаўнік пляжа ў зімовы сезон», «Змярканне», «Анёл-ахоўнік».

У кінатэатрах і клубах будзе дэманстравацца таксама каляровая мастацкая кінастужка «ГІСТОРЫЯ АДНОЙ СУСТРЭЧЫ» вытворчасці Нацыянальнага ўпраўлення кінагандлю і кінапрамысловасці Алжыра.

Гэта гісторыя непрацяглай дружбы двух глуханямых падлеткаў — дачкі амерыканскага багацея і сына беднага алжырскага лавачніка. Нягледзячы на рознае сацыяльнае становішча, гэтыя дзеці надзіва падобныя і сваім сіроцтвам (у абодвух няма маці), і сваімі паэтычнымі адносінамі да свету, і цягай да разумення і кахання, якіх так ім не хапае.

У тыднёвую кінаафішу ўключана таксама новая хранікальна-дакументальная кінастужка «І НЕ КАНЧАЕЦЦА РАДОК». Асновай гэтай музычнай карціны з'яўляецца сюіта Аляксандра Градскага на вершы Уладзіміра Набокава.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

20 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

12.30. Для дзяцей. «Суперкніга».
13.05. 20 мінут рэдактара.
13.25. Дзівосны свет.
14.00. Інстытут радыёматэрыялаў.
14.05. Дзіцячая тэлефілармонія.
14.45. «Збіральнік цудаў». Тэленарыс пра калекцыянера М. І. Рылко са Слоніма.
15.20. «Табар ідзе ў неба». Мастацкі фільм.
16.55. «Пойдзем за сіняй птушкай...» Выпускны курс тэатральнага факультэта Беларускай акадэміі мастацтваў.
17.55. Творчыя сустрэчы. Паэт Сяргей Панізнік.
18.55. Працістаянне. Маральна-прававая праграма.
19.55. «Вясна свяшчэнная». Спектакль ДАВТа Беларусі.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Гандзі» (Англія). 1-я серыя.
22.55. НІКа.
23.10. Футбол. КІМ (Віцебск) — «Тарпеда» (Мінск).

І канал. Астанкіна

12.20. «Пеўнічак». Мультфільм.
12.30. «Немцы ў другой сусветнай вайне» (Германія). Фільм 2-гі «Вайна на Захадзе».
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. «Пані Ўдача».
15.20. У свеце жывёл.
16.20. «Чырвоны квадрат».
17.00. «Гульджахан». Мультфільм.
17.10. І. А. Ганчароў. «Звычайная гісторыя». Фільм-спектакль.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «Што? Дзе? Калі?»
21.40. Мастацкі фільм «Лятаючая сцюардэса» з крымінальнага серыялу «Паляўнічыя за шэдэўрамі» (Італія).
22.40. Вячэрні альбом.
23.00. Навіны.
23.20. «Зорка па імені Сонца». Канцэрт, прысвечаны 30-годдзю з дня нараджэння В. Цоя.
1.40. «Жыгало і Жыгалета». Мастацкі фільм.

Канал «Расія»

12.30. «Бурда модэн» прапануе...
13.00. Весткі.
13.20. «Ляўша». Мастацкі фільм.
14.45. Побач з Брадвеем.
15.30. «Месца пражывання». (Піяніст Мікалай Пятроў).
16.25. Пілігрым.
17.10. Складчына.
17.45. Экспацэнтр прадстаўляе.
17.55. Парламенцкі веснік.
18.10. «Маналогі Сяргея Юрскага». Частка 2-я.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Музыка ў стылі «пепсі».
20.30. «Ля самага сіняга мора». Мастацкі фільм.
22.00. Весткі.
22.20. На сесіі ВС Расіі.
22.50. Маскі-шоу.
23.20. «Не падайце духам, паручык Галіцын...»

21 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Лялечка». Мастацкі фільм.
10.55. Парады ўрача.
11.10. «Мінск-2 дазваляе пасадку...» Новыя эканамічныя і культурныя сувязі Рэспублікі Беларусь.
12.10. «Тое-сёе з паштовай сумкі». З удзелам выхаванцаў дзіцячай драматычнай студыі Белтэлерадыё.
13.00. НІКа.
13.45. «Не жадай зла, злом абернецца». Перадача 1-я «Прышэльцы».
14.35. Тэлебом. Забаўляльная конкурсная праграма з удзелам юных талентаў.
15.20. «Домік для ўсіх». Мультфільм.
15.35. Белыя і чорныя. Шашачны клуб.
16.05. «Бывай, Рыо». Мастацкі фільм з субцітрамі.
17.30. «Нам рана жыць успамінамі». Фільм-канцэрт.
18.15. «Сігма-92». Фестываль бальных танцаў. Перадача 2-я.
19.15. З панядзелка... Сям'я ва ўмовах рынку.
20.00. Панарама.
20.25. «Балада пра Сокала і Зорку». Мультфільм для дарослых.
20.40. Калыханка.
21.00. «Сінема» прадстаўляе: мастацкі фільм «Гандзі» (Англія). 2-я серыя.
22.30. «Каралеўскае паляванне». Шоу-казіно.

І канал. Астанкіна

7.30. Тыраж «Спортлато».
7.45. «Вясёлка». «Фольк і фальклор» (Чэха-Славакія).
8.20. Раным-рана.
9.00. Магчыма ўсё.
9.30. Ранішняя зорка.
10.20. Дапамажы сабе сам.
10.50. «Ці то быль, ці то небыль». Аб творчасці А. Сіняўскага і Ю. Даніэля.
11.50. Марафон-15.
12.30. «Грай, гармонік!» Перадача з Новасібірска.
13.00. Дак. фільм з серыялу «Запаведнікі дзікай прыроды». Фільм 4-ы.
13.30. Маст. фільм «Марк і Сафі» (Францыя). Фільм 4-ы.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Дыялог у прамым эфіры.
15.00. Клуб падарожнікаў.
15.50. «Шмат галасоў — адзін свет». «Жонка годзіць — нядобрае задумвае» (Францыя).
15.55. Дзённік І Міжнароднага юнацкага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага.
16.15. Панарама.
16.55. Уолт Дысней прадстаўляе...
17.45. Навіны.
18.00. Тэлелоцыя.
18.15. Клуб «Жывая вада». Музычная праграма.
19.00. Мастацкі фільм «Загадка Эндхаўза» па раману А. Крысці.
21.00. Вынікі.
21.45. Спартыўны уік-энд.
22.00. «Рэха параненай зямлі». Літаратурна-музычная кампазіцыя.
23.00. Навіны.
23.25. Міжнародны дзень музыкі.
0.55. «Руф». Мастацкі фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. «Залатая шпора».
7.50. Прызнанне ў каханні.
8.05. Паралельныя сусветы.
8.50. «Хочаце, верце...»
9.20. Грамадзяне свету. Інфармацыйна-публіцыстычная праграма.
10.05. «Суперкніга». 17-я серыя.
10.30. Аты-баты...
11.00. Кола агляду.
12.00. «Погляд з боку». («Рускія амерыканцы» аб эканамічнай палітыцы Расіі).
12.30. Візаві.
13.00. Весткі.
13.20. Акцыя «Пелікан». Дабрачынны канцэрт.
14.20. «Атрад». Мастацкі фільм.
15.55. У свеце жывёл.
16.55. Чэмпіянат свету па баскетболу сярод прафесіяналаў НБА.
17.55. Майстры. Уладзімір Ашкеназі.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара».
20.20. Майстры. Міхаіл Барышнікаў.
21.00. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Паўфінальны матч. У перапынку — Весткі.
23.45. Рок-кафэ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 123.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12